

**Univerzita Pardubice**

**Fakulta filozofická**

**Vliv mediálního násilí na výchovu, vzdělávání a  
chování dětí a mládeže**

**Petra Potůčková**

**Bakalářská práce**

**2012**

Univerzita Pardubice  
Fakulta filozofická  
Akademický rok: 2011/2012

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra Potůčková**  
Osobní číslo: **H09190**  
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**  
Studijní obor: **Humanitní studia**  
Název tématu: **Vliv mediálního násilí na výchovu, vzdělávání a chování dětí a mládeže**  
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V bakalářské práci se zabývám vlivem mediálního násilí na výchovu, vzdělávání a chování dětí a mládeže. Nejprve se zaměřím na pojmy násilí, média a mediální násilí. Dále se budu zabývat dostupnou legislativou ve vztahu k mediálnímu násilí. Ve výzkumné části využiji kvantitativní metodologie, k získávání informací od respondentů použiji výzkumný nástroj - dotazník. Respondenti budou žáci základní, střední a vysoké školy, rozsah výzkumného souboru bude 90 až 120 žáků a studentů. Cílem mé práce bude zjistit, zda a do jaké míry násilí v médiích ovlivňuje výchovu, vzdělávání a chování dětí a mládeže.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ČERMÁK, Ivan. Lidská agrese a její souvislosti. Brno: Fakta, 1998. 204 s. ISBN 80-902614-1-8. PONĚŠICKÝ, Jan. Agrese, násilí a psychologie moci. Praha: Triton, 2004. 172 s. ISBN 978-80-7387-378-3. PROKOP, Dieter. Boj o média: dějiny nového kritického myšlení o mediích. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. 409 s. ISBN 80-246-0618-6. SUCHÝ, Adam. Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí. Praha: Triton, 2005. 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9. VLASTNÍK, Jiří. Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu mládeže a jeho zákonná úprava. Praha: Votobia, 2005. 248 s. ISBN 80-7220-245-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Marcela Ehlová**  
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

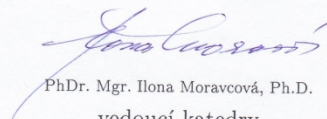


prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.  
děkan



Univerzita Pardubice  
Fakulta filozofická  
532 10 Pardubice, Studentská 04

L.S.



PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.  
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 03. 2012

Petra Potůčková

### **Poděkování**

Děkuji PhDr. Marcele Ehlové, vedoucí mé bakalářské práce, za velmi cenné připomínky, odborné vedení a věnovaný čas.

Dále děkuji žákům a studentům Základní školy Lipanská, Gymnázia Kolín a Univerzity Pardubice za ochotu a čas, který věnovali mému výzkumu.

V neposlední řadě děkuji mé rodině a přátelům za podporu během tvorby této práce.

## **ANOTACE**

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje shrnutí základních poznatků o médiích, násilí, agresi a agresivitě, mediálním násilí a také shrnutí dostupné legislativy. Přínos této práce spočívá ve zmapování situace mediálního násilí u dětí a mládeže. Kvantitativní výzkum byl proveden pomocí metody dotazníkového šetření mezi žáky Základní škola Lipanská, Gymnázia Kolín a studenty Univerzity Pardubice.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

média, násilí, agrese, agresivita, dítě, mládež, mediální násilí, legislativa, výchova, chování, vzdělávání

## **TITLE**

The Influence of Media Violence on the Upbringing, Education, and Behaviour of Children and Young People

## **ANNOTATION**

This bachelor thesis is divided into two parts: a theoretical and a practical part. The theoretical part contains the summary of basic knowledge of media, violence, aggression and aggressiveness, media violence and a summary of the available legislation. The contribution of this thesis consist in mapping the situation of media violence upon children and young people. The quantitative research was carried out by the method of a questionnaire among the pupils of Lipanská Primary School, Gymnazium Kolín and the students of University Pardubice.

## **KEYWORDS**

media, violence, aggression, aggressiveness, children, young people, upbringing, behaviour, education

# OBSAH

Úvod .....	8
1 Média.....	10
1.1 Vývoj komunikace podle převládajícího média .....	12
1.2 Kategorie médií.....	14
1.3 Mediologie .....	15
1.4 Dopad, vliv a účinek médií.....	17
1.5 Vývoj představ o účincích médií .....	19
2 Násilí a agresivita.....	21
2.1 Příčiny násilí a agresivity .....	22
2.2 Kriminalita a násilí páchané dětmi a mládeží.....	23
3 Mediální násilí .....	25
3.1 Vliv mediálního násilí na výchovu dětí a mládeže .....	26
3.2 Vliv mediálního násilí na chování dětí a mládeže .....	27
3.3 Vliv mediálního násilí na vzdělávání dětí a mládeže.....	28
3.4 Počítačové hry.....	29
3.5 Televizní násilí.....	31
3.6 Analýza televizních programů .....	32
3.7 Výsledky dosavadních výzkumů .....	34
4 Legislativa v České republice .....	36
5 Praktická část – kvantitativní výzkum realizovaný metodou dotazníkového šetření.....	39
5.1 Úkoly výzkumného šetření.....	39
5.2 Charakteristika souboru respondentů .....	39
5.3 Stanovení hypotéz .....	40
5.4 Předvýzkum .....	41

5.5	Metoda sběru dat.....	41
5.6	Realizace výzkumu .....	41
5.7	Interpretace dat.....	42
5.7.1	Charakteristika respondentů .....	42
5.7.2	Vyhodnocení otázek.....	43
5.8	Verifikace hypotéz .....	56
5.9	Závěr výzkumu .....	61
	Závěr.....	63
	Použitá literatura .....	64
	Přílohy .....	67

## Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma *Vliv mediálního násilí na výchovu, vzdělávání a chování dětí a mládeže*. Toto téma jsem si vybrala, neboť je to téma velmi aktuální a zároveň rozporuplné. Existují tisíce výzkumů a teorií o vlivu násilí v médiích na člověka a výsledek každého výzkumu nebo teorie je rozdílný. Velmi důležitým faktorem, který mne přiměl si toto téma zvolit, byla má zvědavost, touha vědět o této problematice více informací a zjistit, zda mají média tak velkou moc. Dalším faktorem bylo to, že nás média obklopují všude, ať už ve formě novin, rádia, televize nebo internetu, skoro každý z nás je v každodenním kontaktu s médii, a proto si myslím, že je důležité vědět, zda nás to může nějakým způsobem ovlivnit.

Nejprve jsem si položila otázku, co to vlastně média jsou, a zjistila jsem, že existuje velké množství definic a různých pojetí tohoto slova. Zabývám se významem slova média, dále také zmiňuji kategorie dělení médií, obor mediologie, který není v českém prostředí moc rozšířený, účinky médií a také různé teorie o účincích médií.

V další kapitole se zabývám násilím, které nás v dnešním světě obklopuje. Vysvětluji rozdíly mezi pojmy násilí, agrese a agresivita. Uvádím příčiny násilí a agresivity a také poukazují na kriminalitu páchanou dětmi a mládeží, která v dnešní době velmi stoupá a je dávana za vinu médiím, které děti obklopují násilnými a krvavými scénami, horory a hrami plnými agrese, kde děti mají za úkol zabít své nepřátele.

Třetí kapitolu věnuji mediálnímu násilí, uvádím zde, odkdy se datují počátky zkoumání mediálního násilí a co si pod pojmem mediální násilí můžeme představit, jaké jsou formy mediálního násilí, které můžeme vidět. Dále se zabývám vlivem násilí v médiích na výchovu, chování a vzdělávání dětí a mládeže. Pod mediální násilí patří samozřejmě počítačové hry, které jsou fenoménem dnešní doby, který rozpoutává mnohé diskuze. Také nesmím opomenout zmínit televizní násilí, které je taky velmi důležitou formou mediálního násilí, která nás nejvíce obklopuje, neboť převážná většina domácností má doma alespoň jeden televizor. Pokusím se zde udělat i analýzu



programů, které televize nabízí, a zjistit, jak velký počet filmů a pořadů obsahuje násilí; zaměřím se především na časy, kdy se na televizi dívají děti a mládež, neboť ti jsou předmětem této práce.

Legislativu, která se týká médií a upravuje násilné obsahy, zmíním ve čtvrté kapitole. Právní úprava v této oblasti není moc obsáhlá a v České republice je tato problematika velmi málo zpracovaná, což si myslím je nutné napravit a v nejbližších letech tuto problematiku doplnit, neboť moc médií je velká, a tak je potřeba ji nějakým způsobem regulovat.

Praktická část mé práce se týká názorů žáků a studentů na mediální násilí, zda tuto problematiku znají, zda mediální násilí vyhledávají, a zda si uvědomují moc médií. Dále se budu zajímat o to, jak rodiče ve své výchově zohledňují „moc“ médií a porovnáám jednotlivé výsledky dle škol, což si myslím bude velmi zajímavé. Jedná se o kvantitativní výzkum realizovaný metodou dotazníkového šetření.

# 1 Média

Samotný pojem média rozhodně patří mezi nejpoužívanější pojmy současnosti. O médiích se často píše a mluví v nejrůznějších souvislostech a významech, neboť média jsou neodmyslitelnou součástí našeho každodenního života. Existuje celá řada definic, které vysvětlují, co tento pojem znamená.

V průběhu 20. století se poznávání pravidel a zákonitostí, kterými se média řídí, stalo samostatným vědním a univerzitním oborem, ale také součástí všeobecného vzdělávání. Samozřejmou výbavou každého současného člověka by měly být poznatky o tom, jak „žít s médii“.<sup>1</sup>

Slovo médium pochází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel – tedy to, co něco zprostředkovává, zajišťuje.<sup>2</sup> S pojmem médium se můžeme setkat v různých oborech (například v chemii, fyzice, biologii a výpočetní technice).<sup>3</sup> Samotný pojem médium má velké množství definic, ale já považuji tuto za nejužitečnější: „*Média v širším slova smyslu jsou veškeré zprostředkující činitele či prostředí, tedy vše, co umožňuje komunikaci, a vše, co slouží jako prostředek k uchování a přenosu sdělení v prostoru a čase.*“<sup>4</sup> Médii může být myšlen tisk, rozhlasové a televizní vysílání a v poslední době také internet. V širším pojetí se za pojem médium považuje i hudba, výtvarná díla, architektura, tanec, způsob oblečení, gesta a další objekty, které mohou být použity k reprezentaci významů. Charakteristickou vlastností médií je to, že jsou přístupná všem zájemcům podle jejich vlastního výběru a finančních možností.<sup>5</sup> Média jsou prostředkem zábavy, organizují a určují nejběžnější způsoby trávení volného času. Média představují největší a stále se rozšiřující průmyslové odvětví.<sup>6</sup>

Obory, které se věnují různým projevům mezilidské a sociální komunikace, označují pojmem médium to, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení, tedy médium komunikační. I při vymezení tohoto pojmu na konkrétní oblast nemůžeme přehlédnout,

---

<sup>1</sup> NEKVAPIL, Václav (a kol.). *Média, kultura a náboženství*. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2007. s. 9

<sup>2</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 139

<sup>3</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 16

<sup>4</sup> ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 7

<sup>5</sup> ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 7

<sup>6</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 21

že může nabývat celé řady významů. Někdy je pojmem médium myšlena technologie, která zajišťuje produkci, přenos a příjem sdělení, jindy se pod tímto pojmem skrývají lidé, kteří produkují mediální obsahy.<sup>7</sup> „Z úvah nad tím, co všechno je možné považovat za média, plyne, že média je možné popisovat z nejrůznějších hledisek a klasifikovat podle nejrůznějších kritérií – právě proto, že média jsou velice složitý a v čase se proměňující sociálněkomunikační jev, podmíněný dobovou situací společenskou, technickou, politickou i kulturní.“<sup>8</sup>

Velmi důležitá je myšlenka J. Jiráka (2003, s. 17), že komunikace je nemožná bez média, které by ji zajišťovalo, proto jsou za médium považovány i kódy, které se při komunikaci užívají, tedy i přirozený jazyk, např. čeština. Tyto kódy jsou označovány za primární komunikační média. Sekundárními médii jsou prostředky, kterými se lidé snažili překonat časovou a prostorovou omezenost vysílaných sdělení.

Společenský význam médií je v tom, že jsou k dispozici velkému počtu uživatelů, a to v pravidelných intervalech (časopisy, deníky, ale i rozhlasové a televizní vysílání) nebo téměř neustále a na požádání (služby mobilních operátorů, internetové portály).<sup>9</sup> Velmi často se mluví o tom, že média mají i společensky usměrňující funkci.<sup>10</sup>

Pro oblast teorie médií je charakteristická velká pestrost přístupů. Oblast teorie médií se dělí na levici (progresivní, kritický přístup) a pravici (konzervativní, aplikující přístup). Dále existují dvě rozdílná pojetí vztahu mezi médii a společností. První pojetí je rozděluje podle toho, zda se soustředí kolem pojmu „média“ či „společnost“, tedy na „mediocentrické“ a „sociocentrické“. Mediocentrická teorie chápe média jako primárního činitele společenských změn; tento přístup přisuzuje mnohem více autonomie a vlivu samotné komunikaci a soustředí se na vlastní sféru mediálních aktivit. Sociocentrická teorie chápe média jako odraz politických a ekonomických sil.

---

<sup>7</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 17

<sup>8</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 21

<sup>9</sup> BEDNAŘÍK, Petr (a kol.). *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 9

<sup>10</sup> DIETER, Prokop. *Boj o média: dějiny nového kritického myšlení o médiích*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. s. 9

Druhé pojetí je dělí na ty, kdo kladou důraz především na oblast kultury a myšlení, a na ty, kteří se zajímají hlavně o materiální podmínky a okolnosti.<sup>11</sup>

V souvislosti s pojmem médium nesmíme opomenout samotný pojem mediace. Mediace je proces, při němž mezi dvě strany vstupuje nějaký prostředník, aby ovlivnil vztah mezi nimi. Mediace je proces zprostředkování nějakého společensky přijatelného poznání kulturních hodnot prostřednictvím nějakého institucionalizovaného činitele k publiku. Je to tedy jedna z hlavních funkcí masových médií.<sup>12</sup>

## 1.1 Vývoj komunikace podle převládajícího média

Kanadští autoři Harold A. Innis a Marshall McLuhan byli prvními, kteří přistoupili ke členění vývoje komunikace podle toho, jaké médium v dané etapě převládá. Innis ve svých knihách *The Empire and Communications (Imperium a komunikační prostředky)* z roku 1950 a *The Bias of Communication (Zaujatost komunikace)* z roku 1951 nastínil představu, že zásadní vliv na informace mají komunikační prostředky, které také ovlivňují uspořádání společnosti.<sup>13</sup> Další důležitá myšlenka Innise je, že každé komunikační médium má v sobě tendenci buď přetrvávat v čase, nebo překonávat rozlehlé prostory.<sup>14</sup> V knize *The Gutenberg Galaxy (Gutenbergova galaxie)* z roku 1962 Marshall McLuhan rozdělil vývoj do čtyř období:<sup>15</sup>

- I. První období nazývá obdobím orální kmenové kultury a popisuje je jako „svět ucha“, tedy jako dobu akustického prostoru.
- II. Druhé období nazývá „svět oka“, tedy dobu psané kultury (rukopisů), pro niž je charakteristické, že akustické vnímání sdělení je nahrazeno vnímáním vizuálním (pomocí písma).
- III. Třetím obdobím je Gutenbergova galaxie. Gutenbergova galaxie znamená období knihy, kdy kniha je brána jako hlavní zprostředkovatel vzdělanosti, je to

---

<sup>11</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 23

<sup>12</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 42

<sup>13</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 19

<sup>14</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 26

<sup>15</sup> BEDNAŘÍK, Petr (a kol.). *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 23

období tištěného slova. Kniha se stala prvním masovým výrobkem, ale také prvním „konzumním zbožím“.

IV. Podle McLuhana Gutenbergova galaxie končí s nástupem elektřiny.

Jan Jirák (2003, s. 18) uvádí, že Sandra Ballová-Rokeachová a Melvin DeFleur se pokusili o periodizaci lidské komunikace podle převažujícího způsobu komunikace. Rozlišili pět základních etap:

- I. Epoque znamení a signálů
- II. Epoque mluvení a jazyka, jejíž počátek kladou do období před 90-40 tisíci lety
- III. Epoque psaní, jejíž počátek kladou do období před 5 tisíci lety
- IV. Epoque tisku, která začíná v polovině 15. století
- V. Epoque masové komunikace, jejíž počátek kladou buď na začátek 19. století (v souvislosti s „příchodem novin určených obyčejným lidem“), nebo na počátek 20. století (v souvislosti s „objevením a všeobecným rozšířením“ filmu a později i vysílacích médií, tedy rozhlasu a televize)

Marshall McLuhan považuje za média vše, co slouží k rozšíření – extenzi – lidských smyslů a schopností, tedy i elektřinu, žárovku, vynález kola apod. Někteří autoři uvažují i o tom, že na sklonku 20. století přechází lidstvo do šesté etapy vývoje komunikace, do etapy počítačů. V určité podobě se v každé z následujících epoch uchovávají média z předchozích epoch.<sup>16</sup>

Považuji za velmi důležité zmínit, že Harold A. Innis založil Torontskou mediologickou školu, která hledá souvislost mezi vývojem lidské civilizace a vývojem způsobů a prostředků mezilidské komunikace. *„Torontská škola je příkladem výkladu vývoje společnosti na základě mediálního determinismu. V jejím mediocentrickém přístupu se proměny společnosti vykládají na základě proměn způsobů komunikace.“*<sup>17</sup> Harold A. Innis a Herbert Marshall McLuhan jsou představiteli „teorie médií“. Tato teorie vychází z premisy, že média nejsou jen neutrální trasou přenosu informace mezi

---

<sup>16</sup> BEDNAŘÍK, Petr (a kol.). *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 24

<sup>17</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 40

dvěma nebo více vnějšími prostředími, ale že sama o sobě představují specifická prostředí.<sup>18</sup>

## 1.2 Kategorie médií

Vliv na to, jak se k sobě lidé navzájem chovají, má povaha médií, která lidé používají. Je užitečné rozlišovat různé kategorie médií podle toho, jakou roli plní jako společenské instituce:<sup>19</sup>

- I. Média sloužící podpoře dorozumívání mezi dvěma jednotlivci, která podporují existenci a utváření sociálních vztahů mezi jednotlivci. Tato média jsou také nazývána interpersonální média. Interpersonální média umožňují vysílání a přijímání vzkazů na obou stranách. Mezi interpersonální média patří dopisy, e-mailové vzkazy, telegraf a telefon. Podstatným rozlišovacím znakem je to, že se jejich uživatelé vnímají jako jedinečné osobnosti.
- II. Média sloužící k celospolečenské komunikaci, tedy hlavně komunikaci mezi jedním výchozím bodem a blíže neurčeným, ale vysokým počtem cílových. Tato komunikace směřuje od jednoho zdroje k publiku skládajícího se z velkého množství lidí. Tato média nepodporují vysílání a přijímání na obou stranách, ale staví jednoho do role vysílatele a druhého do role příjemce.
- III. Někteří autoři uvádějí i síťová média, která jsou schopna vytvářet nové sociální vztahy tím, že slouží k propojení mnoha bodů s mnoha dalšími body, a konstituují tak vztahovou a komunikační síť. Všechny body, které do této sítě patří, se mohou dostat do role podavatelů i příjemců. Příkladem této komunikační sítě je pošta a telefonické konference.

Další významné kritérium pro třídění médií jsou lidské smysly, zda při práci s médii je zaměstnáván sluch, zrak, hmat či více smyslů najednou.

---

<sup>18</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 25

<sup>19</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 21 - 22

Média také dělíme podle úlohy v komunikačním procesu:<sup>20</sup>

- I. Média přenosová a transportní – patří sem lidská řeč, telefon, televize a internet. Také sem můžeme zařadit média, jejichž sdělení je ukryto do formy symbolu, například vyvěšování vlajek o státních svátcích na veřejných budovách. Dále do této skupiny můžeme zařadit i zvukové a světelné signály
- II. Média sloužící k ukládání a fixování dat – tato média hrají stále větší úlohu v životě lidí. Můžeme sem zařadit rukopisy, tiskoviny, obrazy, fotografie, kazety, filmy, CD a online systémy.

Média můžeme dále dělit podle toho, nakolik se při komunikaci využívá technických prostředků:<sup>21</sup>

- I. Primární média – za primární média jsou považovány pohyby těla, hlavně výraz obličeje, držení těla, smích, pláč, vůně a zápachy, mluvená řeč, důležitá je hlasitost a spád řeči
- II. Sekundární média – ranými sekundárními médii byl megafon, zvon, bubny, oheň, kouř a vlajky. Později byla za sekundární považována média na bázi obrazu, písma a literatury – rukopisy, dopisy, tiskoviny, plakáty a fotografie.
- III. Terciální média – ranými terciálními médii byl kabelový přenos, telegrafie, Morseova abeceda a telefon. Mladší terciální média jsou rozhlas, televize, gramofonový pásek, zvukový film, videokazeta.

### 1.3 Mediologie

Studium médií se nazývá mediologie. Samotný termín mediologie není příliš zažitý a známý. Mediologie je malá samostatná disciplína, která je rozdělena do dvou odlišných směrů. Prvním směrem je historicky starší teorie masové komunikace, která vychází ze sociologického zkoumání masových médií a komunikace. Druhým směrem jsou mediální studia, která jsou inspirována nejen poznatky teorie masové komunikace,

---

<sup>20</sup> SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa – Sobotáles, 2004. s. 13

<sup>21</sup> SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa – Sobotáles, 2004. s. 12

ale i jejich kritickým zhodnocením a především rozvojem kulturních studií od padesátých a šedesátých let 20. století.<sup>22</sup>

Oba směry podrobněji popisuje J. Jirák (2003, s. 23-24) takto:

- Teorie masové komunikace se jako sociálně vědní disciplína objevila ve třicátých a čtyřicátých letech 20. století. Za zakladatele této vědní disciplíny je považován sociolog Paul Felix Lazarsfeld. Pro studium médií využívá tato metoda především sociologických výzkumných metod a vykládá jejich roli a působení v sociologickém kontextu. Teorie masové komunikace má dvě hlavní výrazné oblasti. První je tvořena empirickým výzkumem s nápadnou skupinou zastánců kvantitativních metod a druhá je tvořena zastánci kvalitativních metod zkoumání účinku médií.
- Mediální studia vznikla jako tematicky vymezený multidisciplinární obor na základech teorií masové komunikace a kulturních studií. Velmi důležitý posun pro zkoumání médií a výklad jejich postavení v životě jedince i společnosti přináší inspirace kulturními studií. Hlavním přínosem kulturních studií je důraz, který je kladený na vztah mezi kulturními produkty a společenským kontextem jejich produkce a užití. K zájmu o studium populární kultury a médií je přivádějí studia zkoumající, jak je ekonomická a politická nerovnost zpracovávána, aby se jevila přirozená a reprezentující společnost jako celek.

V českém prostředí začalo studium médií ve stejném období a podobě jako ve světě. Představitelé brněnské sociologie (zvláště Arnošt I. Bláha) v odborném časopise *Duch novin* uvažují o nutnosti rozvoje oboru, který označují jako „novinověda“. Během poválečného období se slibně započaté studium médií nemohlo dále rozvíjet. Místo toho se od sedmdesátých let 20. století začala ustavovat teorie žurnalistiky, která sledovala potenciál médií. Na teorii masové komunikace a mediálních studií bylo možné navázat až v devadesátých letech 20. století.<sup>23</sup>

---

<sup>22</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 23

<sup>23</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 25



## 1.4 Dopad, vliv a účinek médií

Neustále jsme vystaveni náporu informací a dojmů získaných z médií. Nakupujeme podle reklamy, jdeme na film, o kterém se píše v novinách, oblékáme se podle předpovědi počasí atd. Tyto každodenní zkušenosti odrážejí skutečnost, že média na nás mají opravdu vliv. Myslím, že každý z nás alespoň jednou získal důležité informace nebo si vytvořil vlastní názor pomocí médií. Za velmi důležitou považují tuto myšlenku: „*Technologicky média předběhla společnost, která nedokáže zajistit jejich relevantní působení. Společnost a specializované instituce a instituty objektivně nejsou schopny zajistit evolučně pozitivní působení médií. Média proto představují pro lidstvo podobné riziko jako atomové zbraně, s tím rozdílem, že bojištěm je zde mysl a sociální zrání, především mladé generace.*“<sup>24</sup>

Skutečnost, že média jsou významným faktorem a spoluutvářejí život jednotlivce, skupin i celé společnosti, je přijímána jednotně. Velký rozpor panuje v tom, čím vlastně média ovlivňují jednotlivce a společnost a jaké povahy toto působení je.<sup>25</sup> Média jsou společenskou institucí významnou a natolik spojenou s dalšími institucemi, že jejich podíl na stavu společnosti či rozpoložení jedince není možné od společnosti oddělit a zkoumat samostatně. Média vždy působí jako součást celkového společenského kontextu.<sup>26</sup>

Představy o působení médií, které se rozvíjejí velmi dynamicky, mají už dnes vlastní dějiny vykládající vývoj těchto představ. V anglosaské literatuře používají pojmy impact (dopad), influence (vliv) a effect (účinek), které se všechny vztahují k působení médií na jednotlivce, skupiny či celou společnost. Impact (dopad) je nejobecnější pojem a obsahuje v sobě jak vlivy, tak účinky médií. Influence (vliv) je dlouhodobější, trvalejší působení médií. Effect (účinek) médií odkazuje ke specifické reakci na určité typy nabízených obsahů. V českém jazyce není terminologie zcela jednoznačná.<sup>27</sup>

---

<sup>24</sup> SAK, Petr. *Mediální násilí – nahodilost či logický důsledek stavu společnosti* [online]. 2005 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/23291.html>

<sup>25</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 151

<sup>26</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 359

<sup>27</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 152 - 154

Při posuzování možného účinku médií jsou důležité tři základní faktory: stav společnosti, rozvoj médií a rozvoj poznání společnosti a uvažování o ní. Platí, že jakýkoli pokus o kontrolu či ovládnutí médií je výrazem víry ve vliv médií. Mediální účinky (media effects) jsou zamýšlené či nezamýšlené důsledky činnosti masových médií. Mediální účinnost (media effectiveness) značí výkonnost médií při dosahování určitého záměru a vždy znamená jistý plánovaný cíl komunikace.<sup>28</sup>

Existuje několik možných způsobů rozlišení typů mediálních účinků. Média mohou způsobit záměrnou změnu (konverzi), nezáměrnou změnu, méně významnou změnu, usnadnit změnu, posílit existující stav, kde nedochází k žádné změně, a zabránit změně.<sup>29</sup>

Možné účinky mediálního násilí dělíme:<sup>30</sup>

- I. Krátkodobé účinky, které mohou vyvolat násilné či agresivní chování, možnost vyvolání strachu a také možnost znečitlivění vůči násilnému chování
- II. Dlouhodobé účinky, které mohou vyvolat změny v chování, zvýšené obavy, že se sami stanou oběťmi násilí, a změny v postoji k reálnému násilí.

Podle záměru komunikátora, (ten, kdo je původcem mediovaného sdělení a komu se přisuzuje role iniciátora):<sup>31</sup>

- I. Plánované, kterých chtěl komunikátor dosáhnout
- II. Neplánované, které publikum zasahují, aniž by to bylo záměrem komunikátora

Další dělení účinků médií:<sup>32</sup>

- I. Reciproční – se vztahují na osobu nebo instituci, která se stala objektem pozornosti médií
- II. Bumerangové – působí změnu opačného směru, než bylo zamýšleno

---

<sup>28</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 152 - 154

<sup>29</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 366 - 367

<sup>30</sup> BURTON, Graeme (a kol.). *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. s. 378

<sup>31</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 301

<sup>32</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 366 - 367

- III. Účinky na třetí stranu – se vztahují k víře, že my sami nemůžeme být ovlivněni, ale ostatní lidé ano

## 1.5 Vývoj představ o účincích médií

Již od vynálezu knihtisku v 15. století se objevují úvahy o tom, jaké účinky mohou mít média na své uživatele. Podrobnější a komplexnější představa o možných účincích médií se objevila teprve na počátku 20. století, kdy se rozvinul systematický empirický výzkum mediálních účinků. Celkem rozeznáváme čtyři etapy vývoje představ o účincích médií, které se liší silou předpokládaných účinků.<sup>33</sup>

První etapa sahá od přelomu 20. století do pozdních třicátých let a je nazývána fází všemocných médií. V této fázi se médiím přikládala moc utvářet mínění a přesvědčení, měnit životní návyky a aktivně ovlivňovat chování, a to podle vůle těch, kdo mají nad médii a jejich obsahem kontrolu. Tato etapa ještě není podložena systematickým výzkumem účinků médií. Charakteristické pro tuto etapu je, že existuje přesvědčení o velmi silných médiích a prakticky bezmocném publiku. V průběhu dvacátých a třicátých let byl započat systematický výzkum, který používal experimentální metody opírající se o sociální psychologii. Cílem bylo povznesení médií a jejich využití k společensky žádanému a prospěšnému účelu.<sup>34</sup> Spekulativní představy o účincích médií byly založeny na předpokladu okamžitého, přímého, univerzálního působení médií na chování publika.<sup>35</sup>

Druhá etapa sahá od třicátých let do šedesátých let 20. století. Tuto etapu můžeme označit za období přesvědčení o omezených účincích médií. Vznikla řada samostatných výzkumů o účincích různých typů obsahů a médií, pozornost se ale soustředila hlavně na možnosti využití filmů a jiných médií pro informování či pro politické kampaně a na stanovení možných škodlivých účinků médií. Médiím se v této etapě přisuzovala

---

<sup>33</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 154 - 161

<sup>34</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 360

<sup>35</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 298

mnohem menší schopnost vyvolávat plánované či mimovolné účinky.<sup>36</sup> Účinky médií začínají být chápány jako selektivní, které procházejí filtrem nezávisle proměnných.<sup>37</sup>

Třetí etapa spadá převážně do sedmdesátých let 20. století a charakterizuje se postupným návratem k představě o spíše mocných médiích. V této době je hlavní zájem o hledání vlivu médií na celou společnost, její uspořádání a dynamiku vývoje, nikoli pouze na jednotlivce. Začíná se uvažovat o dlouhodobém a nepřímém vlivu médií.<sup>38</sup> Nové zaměření na účinky dlouhodobé a nepřímé přineslo zjištění, že s účinky médií je nutné počítat, a to především z hlediska psychologického.<sup>39</sup> Výzkum účinků se v této době také začal zajímat o to, jakým způsobem média zpracovávají a formují obsah, než je doručen publiku.<sup>40</sup>

Čtvrtá etapa zasahuje od sedmdesátých do osmdesátých let 20. století a je nazývána fází dohodnutého vlivu. Zde se prosazují představy, které shrnují a prohlubují dosavadní poznání a snaží se jimi poměřit proměny, které mediální komunikace prodělává. Média jsou brána jako opravdu mocná, ale také jsou zde úvahy o aktivním publiku, které je samostatné.<sup>41</sup>

Roku 1983 vydává americký Národní ústav pro duševní zdraví (NIMH) zprávu o vztahu mezi chováním a televizí, kde je zřetelně u dětí a dospívajících identifikován vztah mezi televizním násilím a následným agresivním chování dětí. Stuart Hall formuluje teorii kódování a dekódování, ve které přiznává médiím moc nabízet ve svých obsazích určité významy a tím ovlivňovat publikum, na druhé straně uživatelům moc na tyto významy rezignovat či je odmítnout.<sup>42</sup>

---

<sup>36</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 361

<sup>37</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 298

<sup>38</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 163 - 164

<sup>39</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 299

<sup>40</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 363

<sup>41</sup> McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. s. 363

<sup>42</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 168

## 2 Násilí a agresivita

Násilí a agresivita jsou neodmyslitelnou součástí dnešní společnosti, která společnost prostupuje. V popředí zvýšeného zájmu společnosti je zkoumání příčin a možností eliminace agresivních forem chování. V dnešní době se agresivita a násilí šíří prostřednictvím internetu, masmédií a dalších technologií.<sup>43</sup> „Agresivita a násilí na světě existují od doby, co před třemi a půl miliardami let začal život jako takový bojovat za své bytí.“<sup>44</sup>

Všeobecně uznávaná definice násilí a agresivity neexistuje. Rozdíl mezi pojmem násilí a agresivita je ten, že násilí se používá pouze u lidského jednání a chování, ale pojem agresivita se může používat i u zvířat.<sup>45</sup> Já považuji za důležité zmínit tyto definice:

*„Psychologický přístup chápe násilí jako patologický způsob interakce konkrétního jedince (skupiny) s okolím. Řadíme sem všechny aktivity, kterými si jedinec či skupina vytváří a reguluje vztahy vůči sociálnímu okolí způsobem, který je vnímán jako agresivní či manipulativní.“<sup>46</sup>*

*„Agrese se většinou definuje jako psychologická mohutnost, jež má za cíl poškodit přírodu, věci, lidi nebo sebe samého. Z psychologického hlediska je chápána coby vrozená vlastnost či reaktivní připravenost, jež je člověku vlastní, a tudíž eticky neutrální, sloužící k adaptaci a udržení života.“<sup>47</sup>*

Z výše uvedené definice vyplývá, že agrese je určitý způsob chování, který můžeme označit za agresivní. Na rozdíl od agrese *agresivita* je dispozice k agresivnímu chování.<sup>48</sup> Agresivita je tendencí, která nás nutí záměrně ubližovat. Je to rys osobnosti a

---

<sup>43</sup> FISCHER, Slavomil (a kol.). *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. s. 45

<sup>44</sup> ERB, Helmut. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: Amulet, 2000. s. 18

<sup>45</sup> FISCHER, Slavomil (a kol.). *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. s. 46

<sup>46</sup> SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Eurounion, 1996. s. 7

<sup>47</sup> PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě v i procesu psychoterapie*. Praha: Triton, 2010. s. 22

<sup>48</sup> ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Ždár nad Sázavou: Fakta, 1999. s. 13.

lze ji charakterizovat jako relativně stálou pohotovost nebo predispozici chovat se agresivně v různých typech situací.<sup>49</sup>

Mezi pojmy agrese, agresivita a násilí jsou významové rozdíly, ale jsou velmi malé, pro tuto práci nejsou tyto rozdíly tak důležité, tudíž s nimi bude nakládáno jako se synonymy.

## **2.1 Příčiny násilí a agresivity<sup>50</sup>**

Příčiny, které nás vedou k agresivnímu chování a jednání, můžeme dělit na biologické (vrozené) a sociální (získané). Každý z nás má k agresivnímu chování vrozené dispozice, které jsou potřebné k obraně vlastního území. Tyto dispozice jsou v populaci rozloženy rovnoměrně.

### **Biologické dispozice**

Hladina testosteronu je jeden z biologických faktorů, který souvisí se zvýšeným sklonem k násilnému jednání u mužů. Agresivní jednání také může souviset s úrazem nebo onemocněním, vyskytuje se u osob trpících syndromem hyperaktivity – ADHD a u osob s poškozením čelních laloků.

### **Sociokulturní dispozice**

Tendence k agresivnímu chování se rozvíjejí vlivem sociálních faktorů, hlavně sociálním učením. Vzorce agresivního chování můžeme získat a rozvíjet působením rodiny a dalších sociálních skupin. Vliv společnosti je také velmi významný, a to především vliv médií, politiky a různých ideologií. Člověk se vysoce agresivním nestane v jednom určitém okamžiku, ale je to postupný proces, který je založen na dispozicích, výchově, sociálním prostředí a zkušenostech.<sup>51</sup>

---

<sup>49</sup> VÝROST, Jozef, (a kol.) Sociální psychologie. 2. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 268.

<sup>50</sup> FISCHER, Slavomil (a kol.). *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. s. 50 - 52

<sup>51</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 26

Nápodoba násilí je vždy individuální a souvisí s charakterově-motivační strukturou jedince a také s vnějším podnětovým polem, který vyvolává nebo tlumí násilné projevy. Dle Georga Comstocka je tendence k nápodobě násilí pravděpodobnější, když:<sup>52</sup>

- I. Je předloha jasně čitelná
- II. Je bytost nesocializovaná a chová se nelidsky
- III. Nehrozí trest
- IV. Divák spojuje scénu s vlastním zážitkem
- V. Divák potřebuje rychle imponovat
- VI. Násilí je málo fiktivní
- VII. Násilí je spojeno s estetickým uspokojením
- VIII. Násilí je spojeno s erotickou satisfakcí
- IX. Divák je predisponován k agresivnímu chování
- X. Divák je v osobním životě dlouhodobě frustrován
- XI. Verbální útoky jsou spojeny s tělesným násilím
- XII. Násilné scény nejsou včleněny do kontextu vyprávění

## **2.2 Kriminalita a násilí páchané dětmi a mládeží**

V poslední době člověk neustále slyší o tom, co všechno dětská agresivita dovede a kam až dokáže zajít. Je nepochopitelné, co děti a mládež k hrůzným činům vede. V souvislosti s kriminalitou mládeže se mi vybaví příběh dvanáctiletého chlapce, kterého roku 2010 v dubnu napadli dva chlapci. Jeden z útočníků byl ve věku šestnácti let a druhý byl ještě nezletilý. Brutálně chlapce zbili, znásilnili a okradli. Napadený chlapec skončil na jednotce intenzivní péče v nemocnici, kde strávil patnáct dní. Chlapec měl natrženou slezinu, mnohočetné pohmožděniny na celém těle, zlomené žebro, pohmožděná játra, slinivku a zavzdušněnou pohrudniční dutinu. Chlapec je v šoku, bojí se, je zamlklý a bere antidepresiva.<sup>53</sup> Kladu si otázku, kde se to násilí a agresivita v dětech bere?

---

<sup>52</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 162

<sup>53</sup> NOHL, Radek. *Za brutální rasistické napadení hochy dostal Rom 10 let*. [online]. 2010 [cit. 2011-10-19]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/ustecky/clanek.phtml?id=683810>

Dětství bez násilí nezaručuje, že se z dítěte stane „slušný člověk“. Dle školních psychologů je jedním z nejčastějších důvodů násilí to, že mnohé rodiny nejsou pro své děti oporou. Rodiče mají velmi málo času na děti a dětem chybí představa, co je správné a co není.<sup>54</sup> Časté sledování násilí upevňuje u dětí přesvědčení, že agrese je přípustná a pomocí ní mohou řešit konflikty. Děti nechápou, proč se agresor, kterého vidí v televizi, takto chová, neboť se zaměřují pouze na vnější podobu agrese.<sup>55</sup>

Velmi alarmující je zjištění, že vzrůstá počet trestných činů páchaných dětmi. U násilné kriminality dokonce převažuje počet dětí nad mladistvými. V kriminalitě dětí a mládeže se objevují nové společensky nebezpečné jevy, mezi které patří snižování věku pachatelů, komplikovanost a rafinovanost činů a nárůst počtu pachatelů.<sup>56</sup>

---

<sup>54</sup> ERB, Helmut. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: Amulet, 2000. s. 16 - 34

<sup>55</sup> MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. s. 78

<sup>56</sup> VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. Praha: Votobie, 2005. s. 15



### 3 Mediální násilí

S postupným vývojem médií se stále více objevují obavy z toho, jaký dopad mohou mít média nejen na dospělého člověka, ale i na děti a mládež. Nejvíce diskutovaným obsahem médií je násilí, které se vyskytuje ve velké míře ve filmech, knihách, zprávách a v počítačových hrách. Násilí v médiích na nás působí každý den, a proto se objevují obavy, že toto působení může mít negativní dopad.

Problém mediálního násilí existuje již od dvacátých let 20. století, kdy se touto problematikou začaly zabývat studie financované tzv. Paynovým fondem. Paynov fond je první instituce, která se zabývá zkoumáním vlivu médií, hlavně filmu, na dětského diváka. Vážnost tohoto problému stoupla s masovým celoplošným rozšířením televize v sedmdesátých letech 20. století.<sup>57</sup> Bylo dokázáno, že sledováním násilných činů v médiích se trvale mění náš postoj k násilí. Podle vědců v nás sklon k násilným činům může probouzet i hudba, a to především díky hlasitosti, rytmu a zesilováním basů.<sup>58</sup>

Zájem o problematiku násilí v médiích vedl k tomu, že tento obsah médií je jeden z nejvíce zpracovaných obsahů. Nejvíce pozornosti se soustředí na obsahy zobrazující fyzické násilí, což znamená záměrné tělesné působení na druhého s úmyslem ublížit mu nebo jej zabít. Násilí můžeme dělit na implicitní (naznačené, je nutné si jej domyslet), explicitní (podrobně popsáné nebo předvedené i s následky), faktické (založené na skutečné události, např. ve zprávách nebo sportovních přenosech) a fiktivní (předvedené ve vymyšlených příbězích, např. v akčních nebo kriminálních filmech).<sup>59</sup> Veřejná představa o tom, že média vyvolávají násilné jednání a chování, vede k tomu, že násilná činnost je ospravedlňována a média jsou kriminalizována.<sup>60</sup> Násilné hry, filmy a akční seriály nejsou prvotní příčinou násilí, ale důsledkem odvěké fascinace lidstva násilím, pomstou a neštěstím druhého.<sup>61</sup>

---

<sup>57</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 160

<sup>58</sup> ERB, Helmut. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: Amulet, 2000. s. 35

<sup>59</sup> JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. s. 126

<sup>60</sup> BURTON, Graeme (a kol.). *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. s. 379

<sup>61</sup>FRANTA, Lukáš. *Počítačové hry a násilí – skrytá hrozba pro naši společnost?* [online]. 2001 [cit. 2011-11-20]. Dostupné z: <http://doupe.zive.cz/autori/pocitacove-hry-a-nasili--skryta-hrozba-pro-nasi-spolecnost/sr-1-sc-144-a-19513>

### 3.1 Vliv mediálního násilí na výchovu dětí a mládeže

Myslím si, že v dnešní době je velmi důležité, aby se rodiče snažili svým dětem vybírat pořady a hry, které jsou pro ně vhodné, neboť vliv médií na děti a mládež je mnohem větší než na dospělého člověka. Z tohoto důvodu by rodiče ve své výchově neměli podceňovat moc médií.

Média mohou ovlivňovat děti také zprostředkovaně, a to prostřednictvím rodičů, jiných dospělých, sourozenců a vrstevníků. Extrémní podoba ochrany dítěte před médii znamená zbavit dítě jakéhokoli kontaktu s nimi, což je nemožné.<sup>62</sup> Velmi důležité je společné sledování filmů, internetu a her s dětmi, neboť pokud se objeví násilné jednání či chování nebo něco, co je pro děti nevhodné, tak rodič mu je může vysvětlit a uvést na pravou míru.<sup>63</sup> Nebezpečí televize u dítěte spočívá v tom, že nemusí umět číst a psát, televize je totiž snadno srozumitelná, názorná a působivá. Také proto se televize často stává nejvýznamnějším komunikačním partnerem dítěte.<sup>64</sup>

František Koukolík, známý český neuropatolog, říká, že děti „do tří, možná až pěti let“ by neměli televizi sledovat vůbec. Argumentuje tím, že dětský mozek není schopen informace z televize dobře zpracovat. Z tohoto důvodu je nejen proti tomu, aby byly děti vystavovány pořadům s násilnou tematikou, ale je i proti vystavování dětí do tří let televizi vůbec.<sup>65</sup>

Dříve mohli rodiče mnohem snadněji formovat výchovu svých dětí tím, že s nimi hovořili nebo jim četli pouze o věcech, které jim chtěli zpřístupnit, ale dnešní rodiče bojují s tisíci představami a idejemi, nad kterými mají jen malou kontrolu. V důsledku toho se vnitřní rodinné vztahy částečně proměnily a rodina již nemá všemocný informační vliv.<sup>66</sup>

---

<sup>62</sup> MERTIN, Václav. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2010. s. 215

<sup>63</sup> MERTIN, Václav. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2010. s. 218

<sup>64</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 129

<sup>65</sup> KŠIŇAN, Albert. *Je třeba regulovat násilí na televizní obrazovce?* [online]. 2010 [cit. 2011-10-21].

Dostupné z: <http://ksinan.blog.respekt.ihned.cz/c1-45952520-je-treba-regulovat-nasili-na-televizni-obrazovce>

<sup>66</sup> MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde – Vliv elektronických médií na sociální chování*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. s. 196

Důležité je však zdůraznit, že vliv médií na děti a mládež je méně významný než vliv živých lidí, s nimiž děti a mládež tráví čas.<sup>67</sup>

### 3.2 Vliv mediálního násilí na chování dětí a mládeže

Chování dětí a mládeže je v dnešní době velmi často ovlivněno médii, neboť média jim prostřednictvím slavných herců, modelek, sportovců, zpěvaček a skupin říkají, co je „in“ a „cool“, a také jak se mají chovat a oblékat. Myslím si, že převážná většina dětí a mládeže tomu naslouchá, neboť jim to „říkají“ jejich idolové. Z tohoto důvodu si myslím, že i násilí, které se vyskytuje v médiích, bude mít vliv na jejich chování.

Výsledky dokazují vyšší četnost agrese u dětí sledující filmy, které obsahují násilí. Dále bylo dokázáno, že děti s vyššími tendencemi k agresivitě (například na základě vrozených dispozic) dávají přednost pořadům obsahující násilí. I po deseti letech byla zjištěna vyšší agresivita u těch, kteří v dětském věku sledovali násilí déle a často. Vliv sledovaného násilí nebyl prokázán u děvčat, ale pouze u chlapců. Výzkumy dále potvrzují to, že zvyšující se násilí ve společnosti je zapříčiněno z velké části tím, že dětské publikum je vystaveno mediálnímu násilí. Kritickým obdobím u dětí je věk mezi 6 - 8 lety, neboť dítě, které si v tomto období upevní násilné postoje, má velmi malou pravděpodobnost, že by je v budoucnu změnilo.<sup>68</sup> Dítě mezi 6 – 12 lety napodobuje, co vidí a slyší, aniž by chápalo důsledky toho, co dělá.<sup>69</sup>

Změny v chování a jednání dítěte, v jeho pocitech a postojích nemají pouze jednu příčinu, neboť mezi dítě a média vstupuje obrovské množství proměnných, které tento vztah mohou ovlivnit. Mezi tyto proměnné patří temperament jedince, motivace, učení, vliv výchovy, předchozí zkušenost, věk dítěte a další. Televize dnes hraje velmi

---

<sup>67</sup> MATOUŠEK, Oldřich. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál, 2011. s. 107

<sup>68</sup> FISCHER, Slavomil (a kol.). *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. s. 54.

<sup>69</sup> HATTEMER, Barbara In GORHAM, Joan. *Mass Media 96/97*. Guilford: Dushkin Publishing Group, 1996. s. 33

významnou roli v budování dětské sociální pozice, neboť nemožnost sledovat programy jako spolužáci může vyvolat pocit méněcennosti.<sup>70</sup>

Škodlivé účinky na děti a mládež má násilí fiktivní, realisticky popisované násilí skutečné, tak i nepříliš jasná hranice mezi tím, co se skutečně stalo a co bylo nadsazeno tvůrci pořadu pro větší účinnost. Dítě ve středním školním věku (kolem jedenácti až dvanácti let) má za normálních okolností schopnost distancovat se od předváděného násilí, ale tato schopnost se dá vhodným druhem zábavného podání scén s násilím oslabovat.<sup>71</sup>

### **3.3 Vliv mediálního násilí na vzdělávání dětí a mládeže**

Mediální násilí dokáže ovlivnit výchovu, chování a také vzdělávání a to z toho důvodu, že to, jak se dítě chová, se musí nějakým způsobem promítnout do jeho přístupu k učení a ke škole. Já osobně si myslím, že výchova, chování a vzdělávání jsou provázané a vzájemně se ovlivňují, tudíž pokud se dítě chová agresivněji, tak se to promítne i na jeho školním prospěchu, a to buď snížením stupněm z chování, nebo jeho nepozorností a tím pádem i horšími známkami.

Výsledkem působení médií na dítě nemusí být pouze jeho agresivita, ale i nižší sociální přizpůsobivost, nedůvěřivost, devastující vliv na školní prospěch, omezená slovní zásoba a omezený všeobecný přehled, poruchy spánku, emocionální labilita, zjednodušené vnímání světa nebo vnímání světa jako nebezpečného místa a s tím související větší úzkost.<sup>72</sup>

Pozitivní je výsledek, který říká, že předškolní děti jsou podle standardizovaných měření inteligence „chytřejší“ než děti před padesáti lety. Tyto rozdíly byly částečně vysvětleny působením televize.<sup>73</sup> Příčinou mohou být také naučné dokumenty a pořady, které mohou děti vidět.

---

<sup>70</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 131

<sup>71</sup> MATOUŠEK, Oldřich. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál, 2011. s. 104 - 105

<sup>72</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 133

<sup>73</sup> MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde – Vliv elektronických médií na sociální chování*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. s. 198

Velmi důležité pro budoucí správný vývoj osobnosti dítěte je:<sup>74</sup>

- I. Rozdělovat pozornost dítěte mezi knihy, časopisy, počítač, televizi a rozhlas.
- II. Nechávat volně knížky a časopisy, aby si dítě mohlo v nich kdykoliv začít listovat, prohlížet.
- III. Nedávat dítěti do pokoje televizi.
- IV. Nezapínat televizi, pokud ji nikdo nesleduje.
- V. Omezovat sledování televize a použití počítače a zaměřit se na rozvoj dalších dovedností dítěte.
- VI. Pokud je to možné, tak se účastnit sledování televize a hry na počítači s dítětem.
- VII. Mluvit s dítětem o shlédnutých pořadech, počítačových hrách, povídat si o tom, co se mu líbilo, jak ty situace prožívalo a co si o tom myslí. Také je důležité se jej optat, zda to, co vidělo, vnímá jako reálné nebo jako výplod lidské fantazie.

### **3.4 Počítačové hry**

Počítačové hry jsou v dnešní době zábavou většiny dětí. Já osobně si myslím, že jsou hry, které dětem a mládeži prospívají a pomáhají jim se vzdělávat, ale na druhé straně si uvědomuji, že na dnešním trhu se vyskytují také hry násilné, které se podle mne nejvíce prodávají.

Počítačové hry jsou v dnešním světě stále běžnější, a to především u mladé generace. Počítačové hry v sobě obsahují i pozitivní vlastnosti, neboť přibližují práci s počítačem, probouzejí obrazotvornost, vychovávají, zlepšují manuální zručnost a také poskytují uvolnění. Velmi dobré pro děti jsou hry logické, např. šachy, domino a pasiáns. Také jsou zde i hry, kterou jsou mezi dětmi, a to převážně chlapci, nejoblíbenější, a to takzvané „střílečky“. Tyto hry vedou ke krutosti, učí nenávisti a prezentují zlo. Rodiče by si měli uvědomit, že velmi záleží na obsahu hry a času, který

---

<sup>74</sup> MERTIN, Václav. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2010. s. 220

dítě této hře věnuje, neboť jej může ovlivnit.<sup>75</sup> Nejhorší je, že v počítačových hrách již dítě pouze pasivně nepřihlíží vraždění, ale jako aktivní subjekt také zabíjí.<sup>76</sup>

Lawrence Kutner a Cheryl Olson, harvardští psychologové, došli po několika letech výzkumů k výsledku, že hraní násilných her nemá na děti žádný význam. Výzkumu se zúčastnilo 1200 dobrovolníků, kteří hráli akční hry, pohodové simulace a násilné hry a jejich chování se nijak nezměnilo. Dokonce tvrdí, že hraní má pozitivní účinky na mozek.<sup>77</sup>

Odborníci lékařské fakulty Indiana University ve Spojených státech analyzovali mozkovou aktivitu u 22 mladých mužů pomocí magnetické rezonance mozku (magnetická rezonance slouží k zobrazení vnitřních orgánů lidského těla a dokáže barevně odlišit rozdílné chování jednotlivých tkání při stejném vnějším působení). Muži byli rozděleni do dvou skupin, první skupina mužů hrála po dobu dvou týdnů minimálně 10 hodin týdně hry obsahující násilí. Druhá skupina mužů na počítači stejnou dobu nepracovala vůbec. Vědci porovnávali mozkovou aktivitu mužů před, během a po hraní počítačových her a zjistili, že po pouhém týdnu hraní her je přední část mozku méně aktivní. Tato část mozku přitom zodpovídá za emocionální a agresivní chování. Dále bylo zjištěno, že se mužům zhoršila paměť a byli emocionálně otupělejší v porovnání s dobou, než začali hrát hry.<sup>78</sup>

Problematika počítačových her se zkoumá pouze 15 let, což je velmi krátká doba na to, aby bylo možné zjistit, jak na psychiku člověka hry působí. Aby bylo možné poskytnout jednoznačnou odpověď, tak je potřeba minimálně 50 let dlouhodobého

---

<sup>75</sup> MEZULÁNÍK, Radek. *Výchova v rodině pod vlivem médií*. In *Rodina v médiích: sborník příspěvků* [online]. Praha: Hnutí fokoláre, 2004 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekamedia.cz/index.htm>>.

<sup>76</sup> SAK, Petr. *Mediální násilí – nahodilost či logický důsledek stavu společnosti*. [online]. 2005 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/23291.html>

<sup>77</sup> PROŠEK, P. *Děti a násilí ve hrách*. [online]. 2008 [cit. 2011-11-20]. Dostupné z: <http://vtm.zive.cz/clanek/deti-a-nasili-ve-hrach>

<sup>78</sup> JANDOVÁ, Hana. *Násilné počítačové hry otupují emoce a zhoršují prý i paměť*. [online]. 2011 [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: [http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/nasilne-pocitacove-hry-otupuji-emoce-a-zhorsuji-pry-i-pamet\\_218842.html](http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/nasilne-pocitacove-hry-otupuji-emoce-a-zhorsuji-pry-i-pamet_218842.html)

sledování. Těchto 50 let, ale nezaručuje, že pak bude možné jednoznačně odpovědět, neboť i po 50 letech zkoumání vlivů televize není jednoznačná odpověď známa.<sup>79</sup>

### 3.5 Televizní násilí

Televize je jedno z nejméně a nejčastěji používaných médií, proto si kladu otázku, zda je bezpečné nechat děti sledovat televizi, aniž bychom jim některé pořady vybírali. Při pohledu do televizního programu zjišťuji, že převažují filmy s kriminální, násilnou a akční tematikou, vzdělávací pořady v televizi najdete ve velmi zanedbatelném množství. Z tohoto důvodu si myslím, že by se rodiče měli zajímat o to, co jejich děti v televizi sledují a jak často.

Množství násilí na televizní obrazovce rok od roku narůstá. Již v padesátých letech 20. století Kongres USA zjistil, že násilí v televizi zabírá v nejsledovanějších hodinách 16 % času, v r. 1961 zabíralo 50 % času. V letech 1967 až 1990 televize v nejsledovanějších hodinách ukazovala násilí v 70 – 80 % času.<sup>80</sup>

Televize posiluje agresivitu u všech dětí a u všech lidí posiluje pocit, že svět není bezpečné místo. Televize také oslabuje citlivost na násilí, s kterým se člověk setkává v reálném světě. Vášnivý konzument televizního vysílání ztrácí kontakt s realitou, a kvůli tomu může slábnout jeho schopnost odlišovat možné od nemožného.<sup>81</sup> Televizní obrazovka nabízí různé vzory a modely různým jedincům, tak je téměř nemožné prokázat přímou souvislost mezi vizuálním podnětem a jeho nápodobou v jednání.<sup>82</sup>

Nadměrné sledování televize má negativní dopad hlavně na tzv. rizikovou skupinu dětských diváků, pro kterou platí: mladší dvanácti let, sledují televizi tři a více hodin denně, jejich oblíbenými pořady jsou akční, násilné a hororové filmy a jsou

---

<sup>79</sup> KLIMEŠ, Jeroným In *Děti a počítačové hry*. [online]. 2007 [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: [http://zena.centrum.cz/deti/clanek.phtml?old\\_url=deti/miminko/2007/1/19/clanky/deti-a-pocitacove-hry/](http://zena.centrum.cz/deti/clanek.phtml?old_url=deti/miminko/2007/1/19/clanky/deti-a-pocitacove-hry/)

<sup>80</sup> KŠIŇAN, Albert. *Je třeba regulovat násilí na televizní obrazovce?* [online]. 2010 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://ksinan.blog.respekt.ihned.cz/c1-45952520-je-treba-regulovat-nasili-na-televizni-obrazovce>

<sup>81</sup> MATOUŠEK, Oldřich. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál, 2011. s. 105

<sup>82</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 161

vybavení silnější dispozicí k agresivnímu chování.<sup>83</sup> Podle nových studií děti upřednostňují pořady pro dospělé a jejich zájmu o tyto pořady nemůže konkurovat ani nejlepší pořad pro děti. Existují sice knihy pro dospělé a pro děti, ale nelze vytvořit televizi, která by byla jen pro děti a jen pro dospělé.<sup>84</sup>

Hlavní příčinou vysílání násilných pořadů je maximální zisk televizních společností. Pro televizní vysílání je lepší válka než mír, neboť válka obsahuje akci, silné emoce a strach, které se lépe televizně ztvární než mír. Ze stejných důvodů je pro televizní vysílání příhodnější násilí než nenásilí. Dalším důležitým faktem je to, že násilné programy jsou levnější, neboť nemají náročný scénář a tím pádem je i levnější produkce pořadu.<sup>85</sup> Řada televizních tvůrců zobrazování násilí v televizi hájí tzv. teorii emoční katarze. Podle této teorie pomáhá sledování násilí divákům vybit jejich agresivní sklony při sledování a projevuje se sníženou agresivitou v reálném chování. Tato teorie ale byla odborníky a výzkumy odmítnuta.<sup>86</sup>

### 3.6 Analýza televizních programů

Tuto analýzu provádím, neboť si myslím, že bude velmi zajímavé zjistit, kolik pořadů a programů denně obsahuje násilnou tematiku. Zaměřím se na program dvou televizí, které mají podobnou skladbu pořadů, a to TV Nova a TV Prima family. Časově jsem si vybrala jeden všední den, který budu hodnotit od 12:00 do 22:00. Zaměřím na pořady od 12:00, a to z toho důvodu, že děti a mládež většinou přichází ze školy v tuto dobu a ranní programy ve všední den nemohou vidět, neboť jsou ve škole.

---

<sup>83</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 132

<sup>84</sup> MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde: vliv elektronických médií na sociální chování*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. s. 199

<sup>85</sup> VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. Praha: Votobie, 2005. s. 59 - 60

<sup>86</sup> VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. Praha: Votobie, 2005. s. 66



Pořady vysílané v pondělí 9. 1. 2012 od 12:00 do 22:00:

### **TV Nova**

Při pohledu do televizního programu je na první pohled jasné, že v čase od 13:00 do 16:30 vládnou této stanici detektivní, kriminální a sci-fi seriály. Tyto seriály nejsou přímo zaměřené na zobrazování násilných scén, pokud se zde zobrazí násilná scéna, tak je to většinou z důvodu lepšího popisu příběhu, ale i přesto se zde násilné scény zobrazují. Jako nevhodný shledávám pořad Painkiller Jane, kde se objevuje velké množství násilí. Myslím si, že tento pořad není vhodný, aby jej uváděli v čase od 13:50 do 14:45. Dále následuje komediální seriál, zpravodajství, opět kriminální seriál, rodinný seriál a opět zpravodajství. V hlavním večerním čase můžeme vidět komedii, která sice obsahuje násilí, ale je to vše bráno v komickém duchu a nejsou zde žádné krvavé násilné scény.

Zaměřila jsem se na pořad Painkiller Jane, neboť jsem jej ještě nikdy předtím neviděla. Zhlédla jsem jeden díl seriálu a počítala množství zabitých osob a scén, ve kterých se objevilo násilí. Mé očekávání, že se tento pořad do vysílacího času od 13:50 nepatří, se potvrdil, neboť 45 minut tohoto pořadu bylo naplněno krvavými scénami a přestřelkami. Za 45 minut tohoto seriálu bylo zabito 13 postav, což je dle mne velmi vysoké číslo. Scén, kde by se objevilo násilí ve formě střílení, ubližování jiné osobě nebo její napadnutí, bylo 18. Myslím si, že tato čísla jsou velmi vysoká na to, že pořad trval pouze 45 minut.

### **TV Prima family**

Také zde vládnou kriminální a detektivní seriály, a to od 11:45 do 14:25. Následuje komediální seriál, který trvá 30 minut, a pak jsou opět kriminální seriály, které dávají do 17:40. Dále následuje pořad o vaření a zprávy. Na TV Prima family uvádějí svůj publicistický pořad, a to Krimi zprávy, které jsou zaměřeny na skutečné kriminální příběhy. V hlavním vysílacím čase zde běží slovenský seriál a poté zábavná improvizáční show.

Na této televizní stanici jsem se zaměřila na pořad Krimi zprávy. Tento pořad shledávám za velice zajímavý, neboť je zaměřen na skutečné příběhy, o kterých

informuje i širokou veřejnost. Informují zde o násilných a kriminálních činech, ale násilné scény zde nejsou nijak ukazovány. Myslím, že tento pořad je velmi užitečný, neboť zde ukazují obličejе možných pachatelů a žádají veřejnost o pomoc s identifikací. Také zde ukazují příběhy lidí, kteří byli podvedeni, a tím varují i širokou veřejnost.

Myslím si, že skladba pořadů je podobná, i když na TV Prima family věnují více času kriminálním a detektivním seriálům než na TV Nova, a to o 1 hodinu. Byla jsem celkem zaskočena zjištěním, že na obou televizních stanicích převažují pořady kriminální a detektivní tematiky.

### 3.7 Výsledky dosavadních výzkumů

Existují dvě protichůdné teorie, kdy zastánci první tvrdí, že násilí v médiích nás ovlivňuje, má vliv na naše chování a psychiku. Zastánci té druhé tvrdí, že na nás nemá žádný vliv a každý, kdo má alespoň průměrné IQ, si dokáže vybudovat hranici porovnáním reality a virtuálního světa. Skutečností je, že první teorii potvrzuje stoupající agresivita a násilné činy páchané dětmi a mládeží.

Existuje něco přes 3000 studií, které se zabývají vlivem mediálního násilí na chování člověka.<sup>87</sup> Tvrzení, které říká, že za zvyšující se kriminalitou a agresivitou dětí stojí mediální násilí, podporují údaje, které tvrdí, že v České republice dnešní třináctileté dítě vidělo v televizi asi 52 tisíc vražd, znásilnění, loupeží.<sup>88</sup>

Centerwallova studie z roku 1973 srovnává počet zabití bělochy v USA, Kanadě a JAR a dochází k výsledku, že po zavedení televize v JAR stoupl počet zabití bělochy o 130%. Belsonův výzkum z roku 1978 sledoval 1565 chlapců od 12 do 17 let. Výsledky výzkumu říkají, že chlapci, kteří sledovali násilné televizní pořady, byli častěji agresivnější při sportu, napadali jiné hochy a páchali vandalismus. V závěru Belsonova výzkumu se konstatuje, že nemůžeme označit sledování televizního násilí za příčinu

---

<sup>87</sup> HATTEMER, Barbara In GORHAM, Joan. *Mass Media 96/97*. Guilford : Dushkin Publishing Group, 1996. s. 36

<sup>88</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 13

agresivního chování, ale můžeme konstatovat, že sledování televizního násilí je spojeno s agresivním chováním.<sup>89</sup>

Výkonný výbor Americké psychologické asociace pro vliv televize na společnost (APA Task Force on Television and Society) v roce 1992 prohlásil, že třicet let výzkumu potvrdilo škodlivé účinky televizního násilí. Negativní účinky má televizní násilí podle výzkumů především na děti, které jsou k násilnému chování disponovány dědičnými a konstitučními faktory, rodičovským nezájmem či nepřátelstvím a příslušností ke skupinám, které sdílejí deviantní normy.<sup>90</sup>

Studie Washingtonské univerzity v USA tvrdí, že kdyby násilí zmizelo z obrazovek, tak by ročně ubylo 10 tisíc vražd a 70 tisíc znásilnění.<sup>91</sup>

Jeffrey G. Johnson z Kolumbijské univerzity roku 2002 zveřejnil výsledky výzkumu, kde sledoval se svým týmem vědců 707 lidí po dobu sedmnácti let, neboť chtěl potvrdit spojitost mezi časem stráveným u televize v období adolescence a pravděpodobností výskytu násilných činů na jiných osobách. Výzkum došel k závěru, že muži, kteří sledovali ve čtrnácti letech televizi méně než jednu hodinu denně, se dopustili ve věku 16 až 22 let násilného činu na jiných osobách v 8,9%. Při sledování obrazovky od jedné do tří hodin denně to již bylo 32,5%, při sledování televizní obrazovky déle než tři hodiny to již bylo 45,2%. Také u žen lze konstatovat zvýšený výskyt násilných činů spáchaných na jiných osobách v závislosti na čase stráveném u televizní obrazovky. Hodina sledování televize denně vedla ženy k agresivnímu jednání ve 2,3%, od jedné do tří hodin v 11,8% a při sledování více jak tří hodin denně to již bylo 12,7%.<sup>92</sup>

---

<sup>89</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 46 - 47

<sup>90</sup> MATOUŠEK, Oldřich. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál, 2011. s. 106

<sup>91</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 13

<sup>92</sup> SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 50 - 52

## 4 Legislativa v České republice

V dnešní době, kdy je člověk neustále obklopen médii, považuji za velmi důležité, aby byl také před nimi chráněn, aby existoval nějaký zákon nebo orgán, který přesně určí, co na nás může z médií působit. Já osobně si myslím, že tento zákon a orgán je potřeba, aby reguloval trh médií, která nemají přesně vymezeno, co mohou a co již ne.

V České republice mediální právo není samostatné právní odvětví, ale je považováno za mezioborové odvětví, což je skupina právních norem procházející různými právními odvětvími, aniž by se vyznačovala nějakou specifíčností. Pojem „médiá“ v našem právním řádu neexistuje, neboť vymezení tohoto pojmu je velmi široké.<sup>93</sup>

Postavení médií v České republice se odvíjí od Ústavy ČR (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) a od Listiny základních lidských práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.), kde je zajištěna svoboda slova, právo na soukromí a jeho ochranu, z čehož vyplývá i svoboda médií. Zákonné normy, které se podílejí na fungování médií, se dělí do tří skupin: na vlastní mediální legislativu, zákony upravující jednání médií či mající na jednání médií vliv a zákony, které se jednání médií dotýkají.<sup>94</sup>

Vlastní mediální legislativu tvoří:

- I. Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku
- II. Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání
- III. Zákon č. 103/1992 Sb. o Radě České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání
- IV. Zákon č. 484/1991 Sb. o České televizi
- V. Zákon č. 517/1992 Sb. o české tiskové kanceláři

Zákony upravující jednání médií či mající na jednání médií vliv:

- I. Zákon č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy
- II. Zákon č. 79/1997 Sb. o lécích a léčivech
- III. Zákon č. 288/1995 Sb. o zbraních a střelivu

---

<sup>93</sup> ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 7

<sup>94</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 123

- IV. Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím
- V. Zákon č. 35/1996 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých
- VI. Zákon č. 148/1993 Sb. o audiovizí

Zákony, které se jednání médií dotýkají: Patří sem především normy, které upravují právo na ochranu soukromí, právo na ochranu osobnosti, zákony o ochraně spotřebitele a o ochraně osobních údajů v informačních systémech.<sup>95</sup>

V rámci států OSN nebyl dosud přijat dokument, který by byl specificky zaměřený na úpravu televizního vysílání. Okrajově se touto problematikou zabývá Úmluva o právech dítěte, na půdě Rady Evropy se tímto zabývá Úmluva o příhraniční televizi a i doporučení Výboru ministrů Rady Evropy o zobrazování násilí v elektronických médiích.<sup>96</sup>

Ústřední myšlenkou Úmluvy o právech dítěte je, že dítě potřebuje speciální záruky, péči a ochranu z důvodu tělesné a duševní nezralosti. Úmluva o právech dítěte přiznává médiím velmi důležitou funkci v životě dětí a zavazuje všechny státy, které ji ratifikovaly, k tvorbě odpovídajících zásad sloužících k ochraně dítěte před informacemi a materiály škodlivými pro jeho blaho. Státy jsou povinny svými vnitrostátními předpisy vymezit tyto škodlivé materiály, škodlivé formy televizního násilí, a vytvořit systém regulace či autoregulace obsahu televizního vysílání. Pokud stát tato opatření nepřijme, porušuje tím Úmluvu o právech dítěte.<sup>97</sup>

Média dělíme na tisková a elektronická, ale pouze u elektronických je v právním řádu požadavek na nestrannost a vyváženost obsahu. V současné době existují tři druhy elektronických médií: rozhlasové vysílání, televizní vysílání a internet, jehož právní norma dosud zcela chybí. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání je správní úřad, který vykonává státní správu v oblasti rozhlasového a televizního vysílání.<sup>98</sup>

---

<sup>95</sup> REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 123

<sup>96</sup> VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. Praha: Votobie, 2005. s. 113

<sup>97</sup> VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. Praha: Votobie, 2005. s. 114

<sup>98</sup> ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 44

Provozovatel rozhlasového a televizního vysílání má mnohem více povinností, ale já uvedu jen ty, které souvisí s mediálním násilím a jeho vlivem na děti a mládež. Provozovatel rozhlasového a televizního vysílání je povinen:

- a) Zajistit, aby vysílané pořady nepropagovaly válku nebo nelíčily kruté a nelidské jednání
- b) Zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu rasy, pohlaví, náboženství a národnosti
- c) Nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých
- d) Nezařazovat v době od 6:00 hodin do 22:00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých
- e) Zajistit, aby pořadům, které nemohou být zařazeny v době od 6:00 hodin do 22:00 hodin, předcházelo slovní upozornění na nevhodnost pořadu pro děti mladistvé

Pokud dojde k porušení jedné z povinností, tak může rada pro rozhlasové a televizní vysílání zrušit platnost licence.<sup>99</sup>

---

<sup>99</sup> ROZEHNAL, Aleš. *Mediální zákony: komentář*. Praha: ASPI, 2007. s. 80

## **5 Praktická část – kvantitativní výzkum realizovaný metodou dotazníkového šetření**

### **5.1 Úkoly výzkumného šetření**

V rámci praktické části jsem provedla dotazníkové šetření mezi nahodile vybranými žáky základní školy, kteří chodí do 9. třídy, studenty gymnázia, kteří jsou ve 4. ročníku, a studenty vysoké školy, kteří navštěvují 3. ročník.

#### **Výzkumný problém**

Ovlivňuje mediální násilí výchovu, chování a vzdělávání dětí a mládeže? Skoro každý z nás je v každodenním styku s médii. Média jsou v dnešní době plná násilných scén a obsahů, a proto si myslím, že je důležité vědět, jestli toto mediální násilí může ovlivnit děti a mládež.

#### **Cíl výzkumného šetření**

Cílem výzkumu je zjistit, zda má mediální násilí vliv na výchovu, vzdělávání a chování dětí a mládeže. Budu zjišťovat, jak velký je rozdíl mezi žáky a studenty jednotlivých škol a věkových kategorií. Také se zaměřím na to, zda si žáci a studenti uvědomují působení mediálního násilí.

### **5.2 Charakteristika souboru respondentů**

Soubor respondentů se skládá z 99 vybraných žáků a studentů ze Základní školy Lipanská, Gymnázia Kolín a Univerzity Pardubice. Děvčat je v tomto souboru 66 a chlapců 33. Věkové rozmezí je 13 až 25 let.

Tyto školy jsem si vybrala proto, že na výše zmíněné školy - Gymnázium Kolín a Základní školu Lipanská, jsem docházela a znám zde pedagogy a studenty. Univerzitu jsem si vybrala z důvodu mého nynějšího studia na této škole.

### 5.3 Stanovení hypotéz

**H1:** *Respondenti mužského pohlaví upřednostňují hry a filmy s násilnou tematikou více než respondenti ženského pohlaví.*

Dle mého názoru mají muži celkově blíže k násilí a násilným projevům chování. Z tohoto důvodu budou také častěji vyhledávat filmy, pořady a hry s násilnou tematikou.

**H2:** *Rodiče respondentů z vysoké školy zakazovali svým dětem sledování pořadů a hraní her s násilnou tematikou více než rodiče respondentů ze základní školy.*

Myslím si, že většina rodičů se v dnešní uspěchané době nezajímá zcela o programy a pořady, které dítě sleduje nebo jaké hry hraje, proto si myslím, že bude zajímavé porovnat výsledky rodičů studentů, jež jsou nyní na vysoké škole, a žáků, kteří jsou nyní na základní škole.

**H3:** *Respondenti ze střední a vysoké školy si myslí, že jsou ovlivňováni násilím v médiích více než respondenti ze základní školy.*

Dle mého názoru si většina respondentů ze základní školy nebude připouštět vliv, jaký na ně mají média, oproti tomu respondenti studující střední a vysokou školu si toto nebezpečí budou uvědomovat. Myslím si, že to bude z důvodu menší informovanosti u žáků základní školy.

**H4:** *Respondenti z vysoké školy budou sledovat více pořadů a hrát více her, které jsou naučné než respondenti ze základní školy.*

Myslím si, že žáci základní školy budou dávat spíše přednost programům, hrám a filmům s jinou tematikou než naučnou a studenti vysoké školy budou tyto programy více vyhledávat.

**H5:** *Respondenti, kteří byli potrestáni za násilné chování, vyhledávají filmy a pořady s násilnou tematikou více než respondenti, kteří nebyli potrestáni.*

Osobně si myslím, že respondenti, kteří již byli někdy potrestáni za násilné projevy chování, budou více vyhledávat pořady s násilnou tematikou. Neboť jim bude



tato tématika bližší než respondentům, kteří ještě nebyli nijak potrestáni za násilný projev chování.

#### **5.4 Předvýzkum**

Předvýzkum proběhl tak, že jsem rozdala tři dotazníky na Základní škole Lipanská, na Gymnáziu Kolín a také na Univerzitě v Pardubicích, abych si ověřila, zda porozumí otázkám. Dotazníky se mi vrátily dobře vyplněné, tak jsem se i otázala, zda mají nějaké připomínky nebo výhrady k dotazníku. Žádné výhrady mi nebyly sděleny, tak jsem mohla přistoupit k realizaci výzkumu.

#### **5.5 Metoda sběru dat**

Zvolila jsem metodu kvantitativního šetření pomocí dotazníků. Dotazník obsahuje převážně uzavřené otázky a pouze jednu otevřenou.

#### **5.6 Realizace výzkumu**

Dotazníky vyplňovali studenti a žáci Základní školy Lipanská, Gymnáziua Kolín a Univerzity Pardubice. Výzkum probíhal v prosinci roku 2011. Požádala jsem pedagogy ze základní školy, zda bych je mohla vyrušit při výuce a rozdat žákům dotazníky osobně a mé prosbě bylo vyhověno. Také jsem oslovila pedagogy gymnázia, kterým jsem dotazníky předala a ti je během výuky rozdali. Využila jsem své přítomnosti na jedné z přednášek a před začátkem přednášky jsem dotazníky rozdala i studentům Univerzity Pardubice.

Celkem jsem rozdala 105 dotazníků, tedy do každé školy celkem 35. Návratnost dotazníků byla 100%. Bohužel jsem musela šest dotazníků vyřadit, neboť respondenti buďto zapomněli na nějakou otázku odpovědět, nebo nevyplnili věk. Chybně vyplněné dotazníky byly celkem čtyři na základní škole a na gymnáziu a univerzitě po jednom. Pro výzkum jsem tedy použila celkem 99 dotazníků – 31 dotazníků ze základní školy a 34 dotazníků z gymnázia a univerzity.

Studenty a žáky jsem ujistila o tom, že dotazník je anonymní, tudíž se nemusejí obávat, že jejich odpovědi uvidí rodiče nebo učitelé.

## 5.7 Interpretace dat

### 5.7.1 Charakteristika respondentů

#### Pohlaví respondentů

Dotazníkové šetření proběhlo mezi 99 studenty: 66 dívek a 33 chlapců.

#### Věk respondentů

Průměrný věk všech respondentů byl 18,3 let.

**Graf č. 1:** Věkové rozložení respondentů na základní škole, kde průměrný věk je 14,2 let.



**Graf č. 2:** Věkové rozložení respondentů na Gymnáziu Kolín, kde průměrný věk je 18,3 let.



**Graf č. 3:** Věkové rozložení respondentů Univerzity Pardubice, kde průměrný věk je 22,1 let.



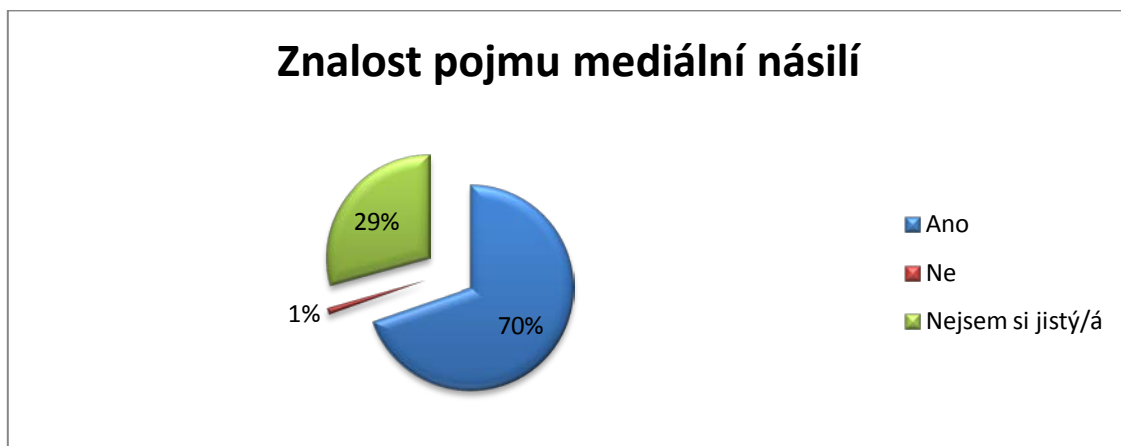
### Škola

Dotazníkové šetření proběhlo mezi 31 respondenty ze Základní školy Lipanská, 34 respondenty Gymnázia Kolín a 34 respondenty Univerzity Pardubice.

#### 5.7.2 Vyhodnocení otázek

1. Víš, co znamená pojem mediální násilí?

#### Graf č. 4:



Z tohoto grafu můžeme vyčíst, že převážná většina dotázaných věděla, co tento pojem znamená. Pouze jeden dotázaný respondent nevěděl, tento respondent byl žákem základní školy. Počty respondentů, jež si nebyli jisti významem tohoto pojmu, byl

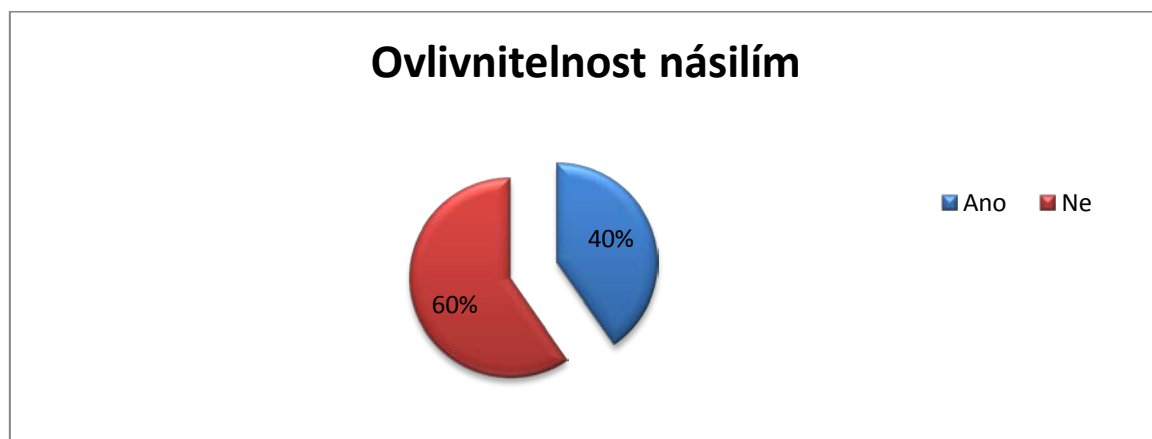
vyvážen u všech tří skupin dotázaných, jak můžete vidět na grafu č. 5. Tímto výsledkem jsem byla překvapena především u studentů vysoké školy, neboť jsem si myslela, že zde tento pojem bude známý.

**Graf č. 5:**



2. *Myslíš si, že tě může agrese, násilí a násilné scény v televizi a na internetu nějakým způsobem ovlivnit?*

**Graf č. 6:**



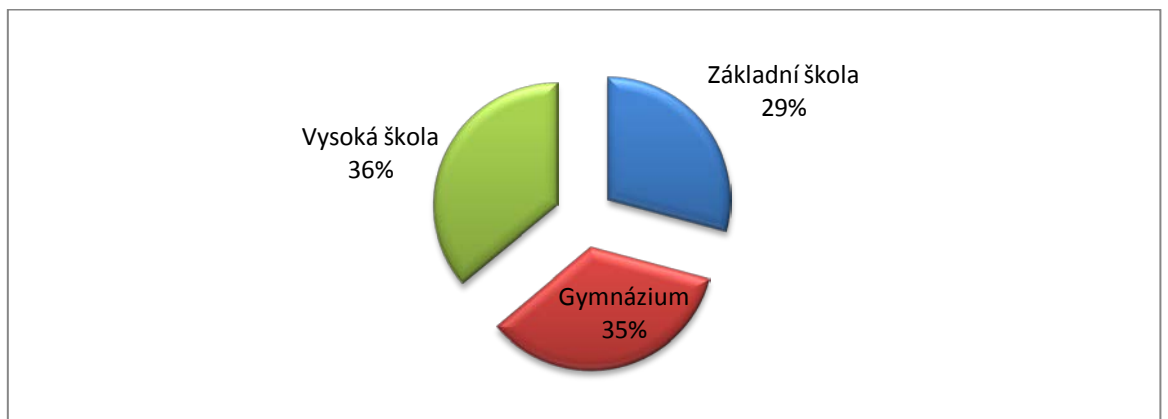
Z grafu vyplývá, že většina respondentů si myslí, že je násilí a agresivita, kterou vidí v televizi, na internetu nebo ve hře, nijak neovlivňuje. Při porovnání výsledků dle tří hlavních kategorií jsem zjistila, že odpovědi byly opět vyvážené a nijak extrémně se od sebe nelišily.

3. Myslíš si, že tvé okolí může násilí a agrese, která jsou v televizi, na internetu nebo ve hrách, nějakým způsobem ovlivnit?

Graf č. 7:



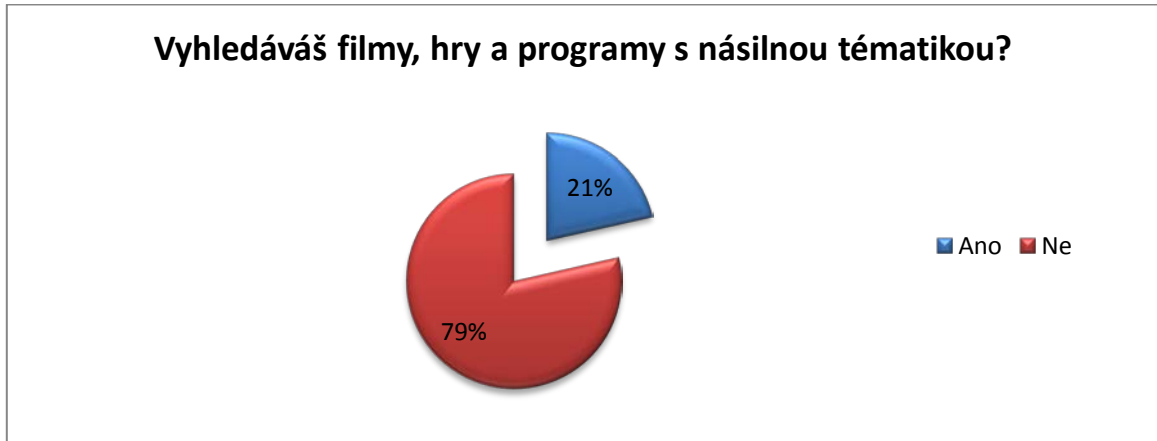
Graf č. 8 ukazuje odpovědi respondentů dle školy na ovlivnitelnost jejich okolí násilím



Z grafu číslo 7 vyplývá, že většina respondentů si myslí, že jejich okolí může násilí v médiích ovlivnit. Již na základní škole si více jak polovina respondentů myslí, že jejich okolí je ovlivněno násilím nebo může být. Na vysoké škole počet respondentů, kteří si toto myslí, ještě výrazněji vzrostl, což můžeme vidět na grafu číslo 8.

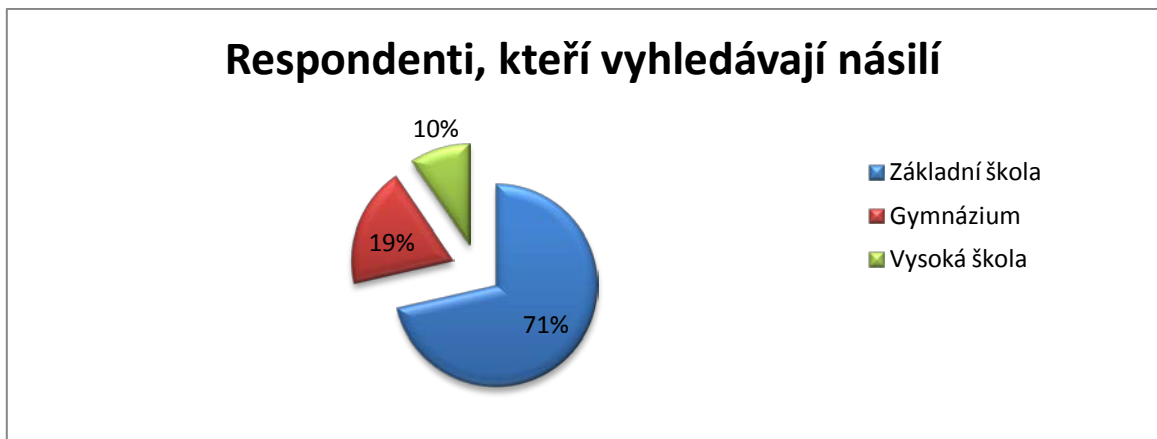
4. *Vyhledáváš nebo dáváš přednost hrám, filmům a programům s násilnou tématikou?*

**Graf č. 9:**



Z výše uvedeného grafu vyplývá, že skoro 80% respondentů pořady, programy a hry, kde se objevují násilné scény, vraždění a krev, nevyhledává a dává přednost pořadům s jinou tématikou.

**Graf č. 10:**



Z tohoto grafu vyplývá, že násilnou tématiku vyhledávají především žáci základních škol a nejméně studenti vysoké školy.

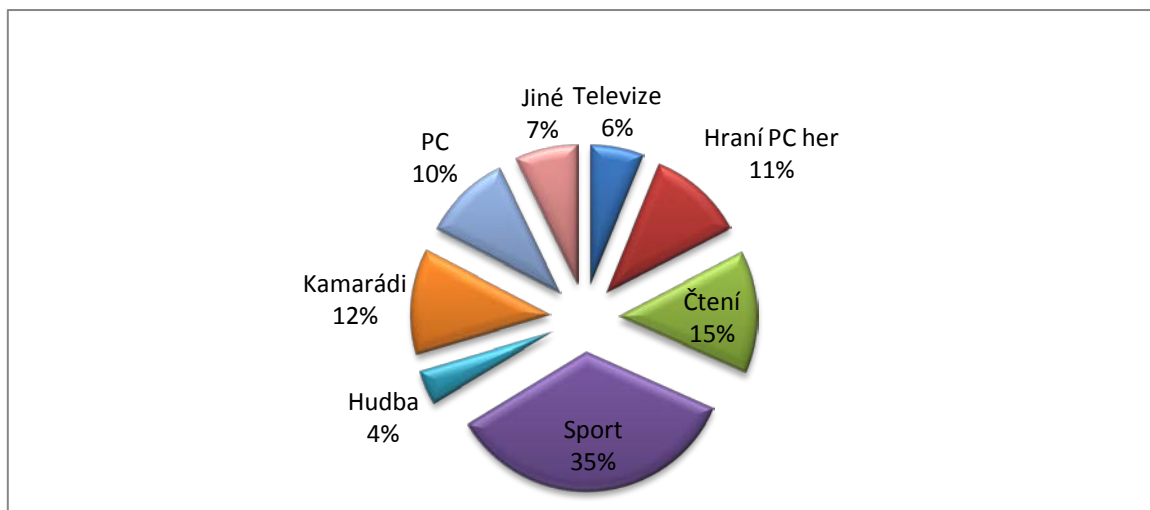
5. *Kolik hodin denně přibližně strávíš u televize?*

Z odpovědí respondentů vyplývá, že denně u televize stráví v průměru 2,4 hodiny. Žáci základní školy stráví u televize v průměru 3 hodiny, studenti gymnázia v průměru

2 hodiny a studenti vysoké školy v průměru 2,1 hodiny. Celkem jsem byla překvapena výsledkem, že se od sebe tyto skupiny nijak výrazně neliší.

6. *Jaká je tvoje nejčastější aktivita ve tvém volném čase?*

**Graf č. 11 ukazující nejčastější aktivity**



Nejčastější aktivitou respondentů je sport 35%, pak následuje čtení 15%, kamarádi 12%, hraní PC her 11%, PC 10% a 6% televize. Mezi další aktivity, které se v odpovědích objevily patří facebook 2%, učení, domácí mazlíček, modelaření, sex a péče o dítě, které mají po 1%. Nejčastější aktivitou žáků základní školy a studentů univerzity je sport a studenti střední školy uvádějí, že jejich nejčastější aktivitou je čtení. Zajímavé je, že žádný ze studentů univerzity neuvádí jako svoji nejčastější aktivitu hraní her, ale u žáků základní školy tuto aktivitu uvádí 6 respondentů.

7. *Myslíš si, že mediální násilí může ovlivnit vývoj osobnosti, chování a jednání dětí a mládeže?*

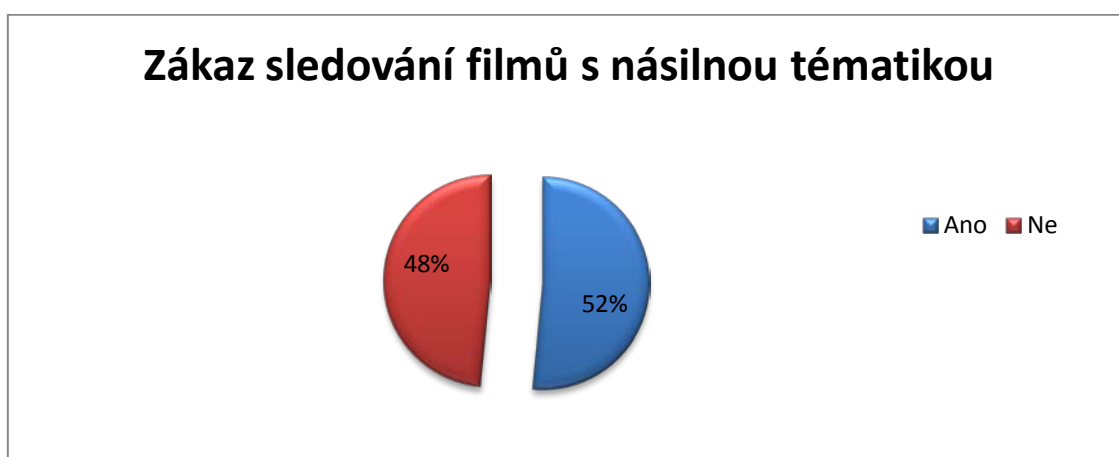
**Graf č. 12:**



Pohled na graf mluví jednoznačně, neboť 98% respondentů si myslí, že mediální násilí může nějakým způsobem ovlivnit naše chování, jednání a vývoj osobnosti. Pouze 2 respondenti uvedli, že nás nemůže ovlivnit, jeden respondent byl žákem základní školy a druhý byl žákem střední školy.

8. *Zakazovali ti rodiče sledovat filmy s násilnou tematikou?*

**Graf č. 13:**

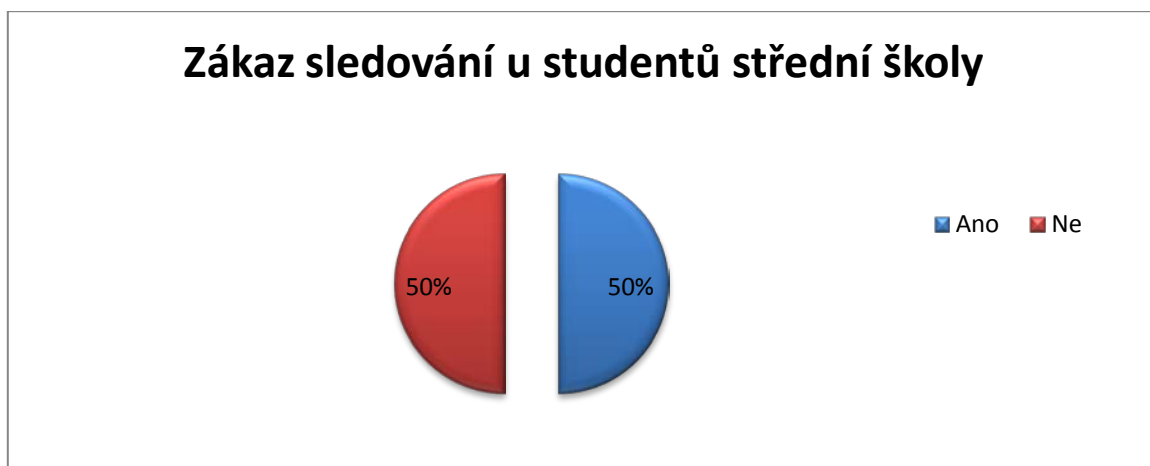




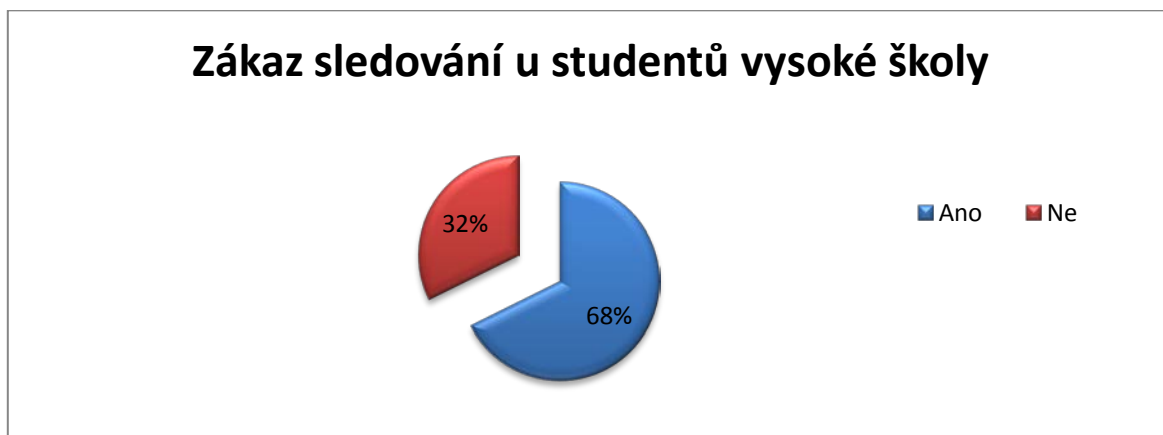
Graf č. 14:



Graf č. 15:



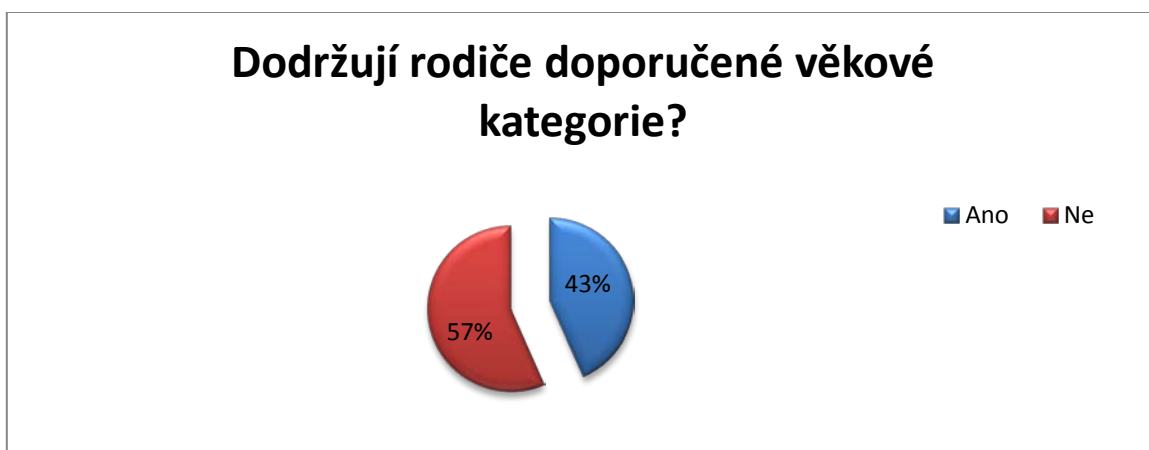
Graf č. 16:



Rodiče 52% respondentů zakazovali svým dětem sledovat filmy s násilnou tematikou, když byli malí, a rodiče 48% respondentů jim tyto filmy nezakazovali. Velmi zajímavé jsou výsledky dle jednotlivých škol, neboť žákům základní školy tyto filmy nezakazují, u studentů střední školy je to přesně 50% a studentům vysoké školy ve většině případů sledování těchto filmů a pořadů zakazovali. Myslím, že zde se objevuje posun ve výchově, který je dán nejen generačně, ale i stále vzrůstajícím vlivem moderních technologií a médií.

9. *Koupili ti někdy rodiče hru, nebo tě pustili na film do kina, který nebyl pro tvou věkovou kategorii doporučen a byl až pro starší?*

**Graf č. 17:**



**Graf č. 18:**



**Graf č. 19:**



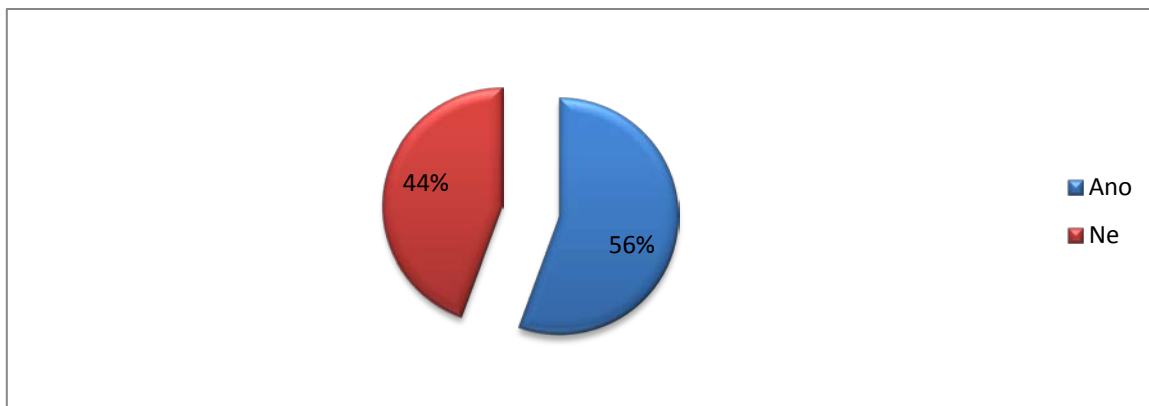
**Graf č. 20:**



Velmi překvapující je pro mne výsledek, že 57% procent rodičů kupuje svým dětem hry, pouští je do kina nebo jim dovoluje sledovat filmy, které nejsou určeny pro jejich věkovou kategorii a jsou určeny až pro starší. Opět se zde ukazuje, že rodiče respondentů, kteří nyní studují základní školu, v 77% tyto kategorie nedodržují. Rodiče nynějších studentů z vysoké školy ale tyto kategorie nedodržovali pouze v 24%, zde můžeme opět vidět rozdíl ve výchově u rodičů starší a mladší generace.

10. Díval/a ses někdy na pořad, film nebo hrál/a nepřístupnou hru tajně, bez dovolení rodičů, když si byl/a malý/á?

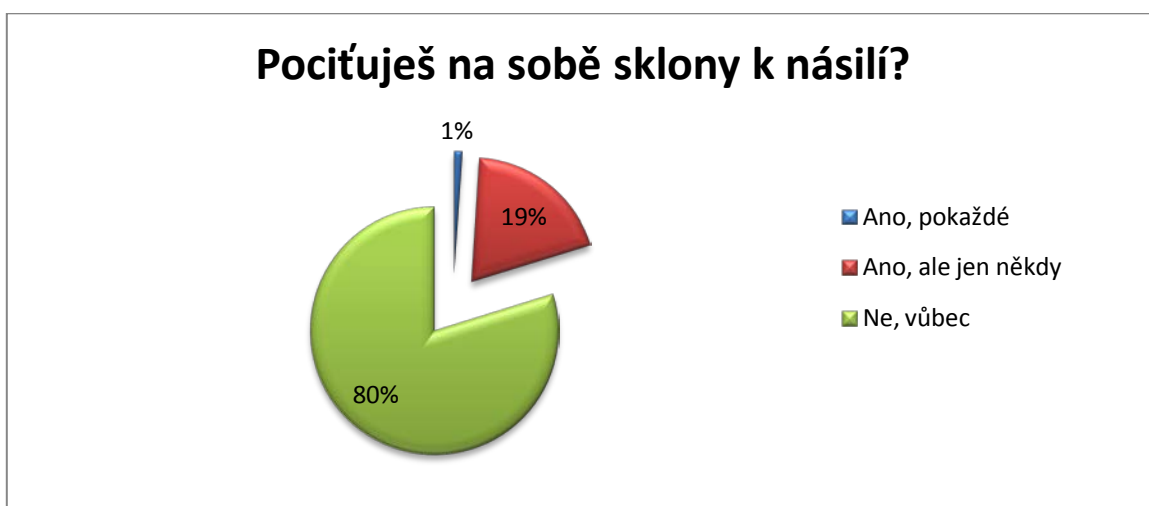
**Graf č. 21:** ukazuje počet respondentů, kteří sledovali nebo hráli nepřístupné hry nebo filmy tajně, bez dovolení rodičů.



Z výše uvedeného grafu můžeme vidět, že 56% respondentů sledovalo pořad nebo hrálo hru bez dovolení rodičů, která nebyla určena jejich věku. Výsledky respondentů z různých škol se nelišily a byly převážně stejně vyvážené. Potvrzuje se zde, že zakázané ovoce chutná nejlépe.

11. Pociťuješ na sobě, pokud delší dobu sleduješ nebo hraješ hry s násilnou tematikou, tak máš větší sklony k násilí a jsi agresivnější?

**Graf č. 22:**

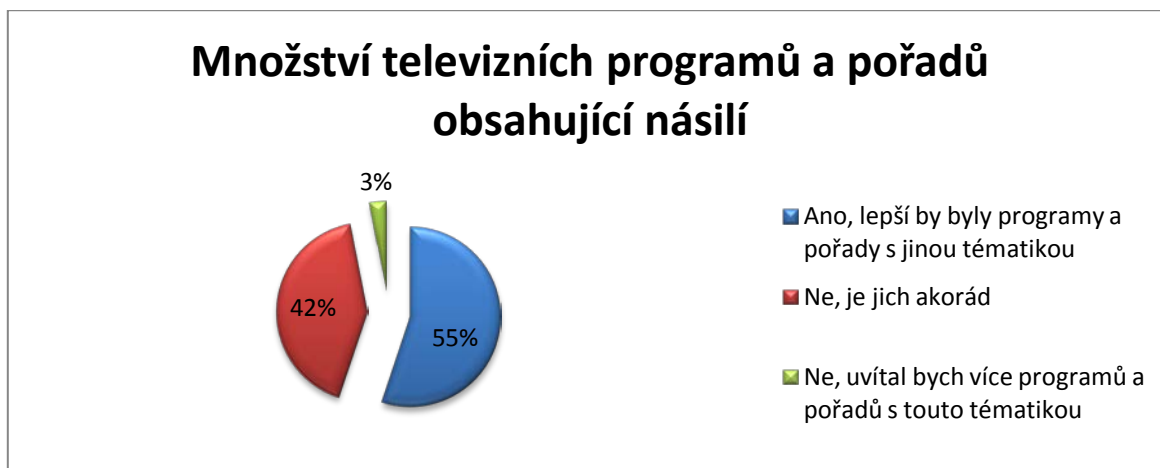


Přesně 80% respondentů na sobě nepociťuje žádné násilné sklony a 19% jen někdy. Pouze jeden respondent uvedl, že na sobě vždy pociťuje větší sklony k agresivitě po zhlédnutí nebo hraní her a pořadů s násilnou tematikou. Tento respondent byl mužského

pohlaví a nyní studuje na střední škole. Velmi zajímavé je, že ze 4 respondentů z vysoké školy, kteří uvedli, že se cítí být ovlivněni, jsou 3 ženy a pouze jeden muž.

12. Myslíš si, že televize je přeplněná programy a pořady, které obsahují násilí?

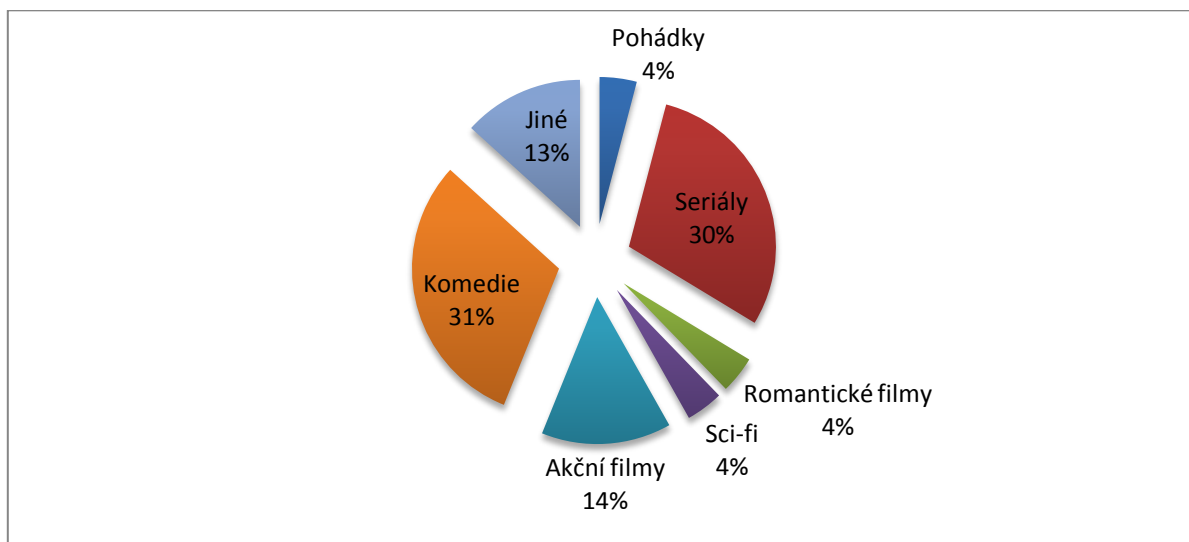
Graf č. 23:



Dle výsledků vyplývá, že více jak polovina respondentů by uvítala pořady a programy s jinou tematikou. Pouze tři respondenti uvedli, že by pořadů, které obsahují násilí a agresi, chtěli více. Tito respondenti jsou muži a jeden studuje střední školu a dva základní školu.

13. Jaké pořady nejčastěji sleduješ?

Graf č. 24: ukazuje nejčastěji sledované pořady



Respondenti nejčastěji vyhledávají komedie 31%, seriály 30%, akční filmy 14% a 4% romantické, sci-fi a pohádky. Mezi jiné pořady patří s 3% zprávy a horory, s 2% sport a dokumenty a dále s 1% fantasy, naučné a kuchařské pořady.

14. *Byl/a jsi někdy potrestán/a za násilné chování ve škole?*

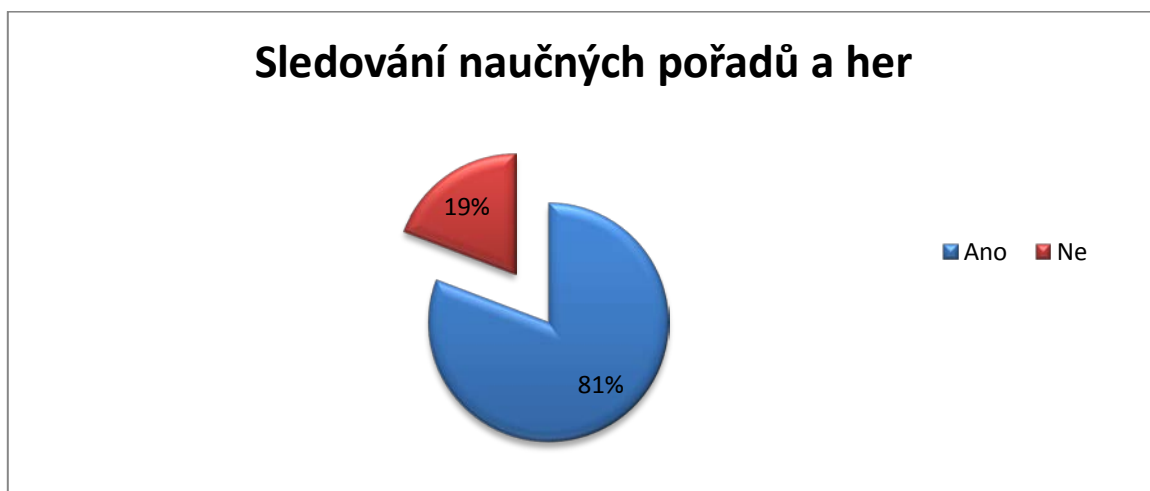
**Graf č. 25**



Dle výsledku bylo potrestáno 18% respondentů a z těchto 18% potrestaných respondentů byly 4% ženského pohlaví. Muži mají tedy větší podíl na páchání násilných činů.

15. *Sleduješ v televizi pořad nebo máš nějakou hru, která by byla naučná a vzdělávala tě?*

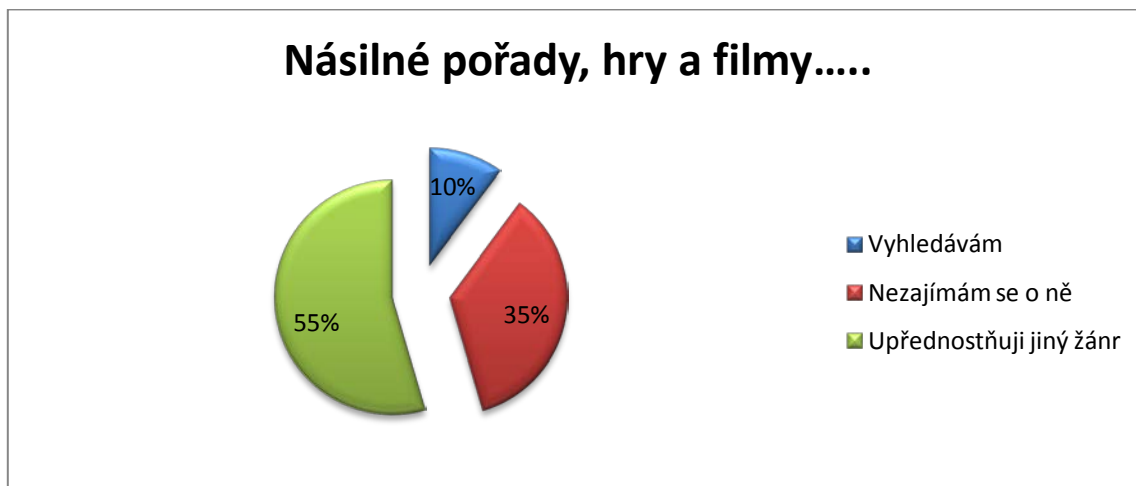
**Graf č. 26**



Velmi příjemně jsem byla překvapena, že 81% sleduje nebo hraje naučnou hru či pořad. 91% procent respondentů studujících vysokou školu sleduje naučné pořady či hraje naučné hry, u studentů střední a základní školy je to 76% respondentů.

*16. Pořady, filmy a hry, kde se objevuje násilí, střílení a zbraně.....?*

**Graf č. 27**



Z výsledku vyplývá, že 55% respondentů pořady, hry a filmy, kde se objevují násilné scény, střílení, krev a zbraně nevyhledávají a raději se dívají na pořady a filmy, kde tato témata není obsažena. Pouhých 10% respondentů pořady, filmy a hry s touto tematikou vyhledává. Z respondentů studujících na vysoké škole je to pouze jeden respondent, který je ženského pohlaví. Respondenti ze základní a střední školy, kteří tyto pořady vyhledávají, jsou všichni mužského pohlaví.

## 5.8 Verifikace hypotéz

**H1** Respondenti mužského pohlaví upřednostňují hry a filmy s násilnou tematikou více než respondenti ženského pohlaví

$\alpha = 0,01$

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) \times P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) \times P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností

Pohlaví	Muž	Žena	Celkem
Ano	15	6	21
Ne	18	60	78
Celkem	33	66	99

Tabulka očekávaných četností

Pohlaví	Muž	Žena	Celkem
Ano	7	14	21
Ne	26	52	78
Celkem	33	66	99

Testové kritérium

Pohlaví	Muž	Žena	Celkem
Ano	9,14	4,57	13,71
Ne	2,46	1,23	3,69
Celkem	11,6	5,8	17,4

Testové kritérium: 17,4

Kritická hodnota: 6,63

**$H_0$  se zamítá  $\rightarrow H_1$  se potvrzuje**

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ( $\alpha = 0,01$ ), že respondenti mužského pohlaví vyhledávají filmy a pořady s násilnou tematikou více než respondenti ženského pohlaví. Z toho vyplývá, že mohou hypotézu číslo 1 přijmout.



**H2** Rodiče respondentů z vysoké školy zakazovali svým dětem sledování pořadů a hraní her s násilnou tematikou více než rodiče respondentů ze základní školy.

$\alpha = 0,01$

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) \times P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) \times P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností

Rodiče respondentů	Ze ZŠ	Z VŠ	Celkem
Zakazovali	11	23	34
Nezakazovali	20	11	31
<b>Celkem</b>	31	34	65

Tabulka očekávaných četností

Rodiče respondentů	Ze ZŠ	Z VŠ	Celkem
Zakazovali	16,21	17,78	34
Nezakazovali	14,78	16,21	31
<b>Celkem</b>	31	34	65

Testové kritérium

Rodiče respondentů	Ze ZŠ	Z VŠ	Celkem
Zakazovali	10,93	9,46	20,39
Nezakazovali	12,46	10,93	23,39
<b>Celkem</b>	23,39	20,39	43,78

Testové kritérium: 43,78

Kritická hodnota: 6,63

**$H_0$  se zamítá  $\rightarrow H_1$  se potvrzuje**

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ( $\alpha = 0,01$ ), že rodiče respondentů z vysoké školy zakazovali svým dětem sledování pořadů a hraní her s násilnou tematikou více než rodiče respondentů ze základní školy. Z toho vyplývá, že mohu hypotézu číslo 2 přijmout.

**H3** Respondenti ze střední a vysoké školy si myslí, že jsou ovlivňováni násilím v médiích více než respondenti ze základní školy.

$\alpha = 0,01$

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) \times P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) \times P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností

Respondenti	SŠ a VŠ	ZŠ	Celkem
Ovlivňuje	30	10	40
Neovlivňuje	38	21	59
<b>Celkem</b>	68	31	99

Tabulka očekávaných četností

Respondenti	SŠ a VŠ	ZŠ	Celkem
Ovlivňuje	27,47	12,52	40
Neovlivňuje	40,52	18,47	59
<b>Celkem</b>	68	31	99

Testové kritérium

Respondenti	SŠ a VŠ	ZŠ	Celkem
Ovlivňuje	0,23	0,50	0,73
Neovlivňuje	0,15	0,34	0,49
<b>Celkem</b>	0,38	0,84	1,22

Testové kritérium: 1,22

Kritická hodnota: 6,63

**$H_0$  se zamítá  $\rightarrow H_1$  se potvrzuje**

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ( $\alpha = 0,01$ ), že respondenti ze střední a vysoké školy si myslí, že jsou ovlivňováni násilím v médiích více než respondenti ze základní školy. Z toho vyplývá, že mohu hypotézu číslo 3 přijmout.

**H4** Respondenti z vysoké školy budou sledovat více pořadů a hrát více her, které jsou naučné, než respondenti ze základní školy.

$\alpha = 0,01$

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) \times P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) \times P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností

Respondenti	Z VŠ	Ze SŠ	Celkem
Ano, sledují	31	23	54
Ne, nesledují	3	8	11
<b>Celkem</b>	34	31	65

Tabulka očekávaných četností

Respondenti	Z VŠ	Ze SŠ	Celkem
Ano, sledují	28,25	25,75	54
Ne, nesledují	5,75	5,24	11
<b>Celkem</b>	34	31	65

Testové kritérium

Respondenti	Z VŠ	Ze SŠ	Celkem
Ano, sledují	0,27	0,29	0,56
Ne, nesledují	1,31	1,45	2,76
<b>Celkem</b>	1,58	1,74	3,32

Testové kritérium: 3,32

Kritická hodnota: 6,63

**$H_0$  se potvrzuje  $\rightarrow H_1$  se zamítá**

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ( $\alpha = 0,01$ ), že respondenti z vysoké školy nebudou sledovat více pořadů a hrát více her, které jsou naučné, než respondenti ze základní školy. Tudíž hypotézu číslo 4 falzifikují.

**H5** Respondenti, kteří byli potrestáni za násilné chování, vyhledávají filmy a pořady s násilnou tematikou více než respondenti, kteří nebyli potrestáni.

$\alpha = 0,01$

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) \times P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) \times P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností

Respondenti	Potrestáni	Nepotrestáni	Celkem
Vyhledávají	4	6	10
Nevyhledávají	14	75	89
<b>Celkem</b>	18	81	99

Tabulka očekávaných četností

Respondenti	Potrestáni	Nepotrestáni	Celkem
Vyhledávají	1,81	8,18	10
Nevyhledávají	16,18	72,81	89
<b>Celkem</b>	18	81	99

Testové kritérium

Respondenti	Potrestáni	Nepotrestáni	Celkem
Vyhledávají	2,64	0,58	3,22
Nevyhledávají	0,29	0,06	0,35
<b>Celkem</b>	2,93	0,64	3,57

Testové kritérium: 3,57

Kritická hodnota: 6,63

**$H_0$  se potvrzuje  $\rightarrow H_1$  se zamítá**

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ( $\alpha = 0,01$ ), že respondenti, kteří byli potrestáni za násilné chování, nevyhledávají filmy a pořady s násilnou tematikou více než respondenti, kteří nebyli potrestáni. Tudíž hypotézu číslo 5 falzifikují.

## 5.9 Závěr výzkumu

Výzkum, který se konal mezi žáky Základní školy Lipanská a studenty Gymnázia Kolín a Univerzity Pardubice pomocí dotazníkového šetření, přinesl mnoho zajímavých informací.

Výzkum byl proveden mezi 99 žáky a studenty: 31 žáků Základní školy Lipanská, 34 žáků Gymnázia Kolín a 34 studentů Univerzity Pardubice. Složení respondentů bylo – 66 dívek a 33 chlapců. Průměrný věk respondentů byl 18,3 let.

Velmi kladně hodnotím, že pouze jeden respondent nevěděl, co pojem mediální násilí znamená. Celkem jsem byla zaskočena výsledkem, že 31% respondentů z vysoké školy si nebylo jisto významem tohoto pojmu, neboť jsem očekávala, že jej budou znát skoro všichni studenti vysoké školy.

Dále je velmi zajímavé, že si 60% respondentů myslí, že na ně samotné nemá násilný obsah médií žádný vliv, ale 73% respondentů si myslí, že média ovlivňují jejich okolí. Zde je již otázkou, zda si vliv médií na svoji osobnost uvědomují nebo raději neuvědomují. Touto otázkou se již zabývalo již přes 3000 různých výzkumů a ještě nebyla nalezena jedna jediná definitivní odpověď.

Potěšující je výsledek, že 79% respondentů raději sleduje film nebo hraje hru, která má jinou tematiku než násilnou a agresivní. Z respondentů, kteří pořady, filmy a hry s násilím vyhledávají, je celkem 71% ze základní školy.

Co se týče sledování televize, tak se výsledky u respondentů nijak značně neliší a v průměru stráví denně před televizní obrazovkou 2,4 hodiny. Tento výsledek je potěšující, neboť nepřekračuje více jak 3 hodiny denně. Hranice 3 hodin je velice důležitá, neboť pokud dítě sleduje obrazovku déle jak 3 hodiny denně, tak již spadá do rizikové skupiny, která je snadněji ovlivnitelná mediálním obsahem.

Nejčastější aktivitou respondentů je sport, který označilo 35% respondentů. Další aktivitou je čtení 15%, kamarádi 12%, hraní PC her 11%, PC 10% a 6% televize. Tato aktivita mne překvapila, a to z důvodu, že se v poslední době objevují informace, že dnešní děti a mládež nesportují a jejich nejčastější aktivitou je počítač a televize.

Za důležitý považuji výsledek, že 98% respondentů si myslí, že mediální násilí může ovlivnit vývoj osobnosti, chování a jednání člověka. Z toho vyplývá, že si respondenti uvědomují sílu a moc médií.

Velmi zajímavé jsou výsledky, které ukazují rozdíl ve výchově nynějších žáků základní školy a nynějších studentů univerzity. Myslím, že do výsledků se promítá narůstající vliv médií. Ve výsledcích můžeme vidět, že rodiče nynějších studentů vysoké školy byli při výchově svých dětí přísnější, neboť jim ve větší míře zakazovali pořady a filmy, které nebyly pro ně vhodné, a nekupovali jim hry, které nebyly pro jejich věkovou kategorii. Rodiče dnešních žáků základní školy svým dětem tyto činnosti povolují více a nezkoumají v takové míře rozdělení věkových kategorií. Velký vliv na tento výsledek má doba, která je uspěchaná, oba rodiče pracují a většinou nemají na své děti tolik času a média jsou v dnešní době brána jako běžná součást života, která nás obklopuje, a jsou dostupná již skoro všem. Dostupnost médií je myslím jeden z hlavních faktorů, neboť dřív televizi a počítač neměl každý a nebylo bráno jejich vlastnictví jako samozřejmost.

Přes vliv, který média mají, je velmi pozitivní výsledek, že 80% respondentů na sobě nepocituje sklony k násilí po sledování násilných scén či hraní stříleček. Zde je nutné zhodnotit, zda se posuzovali objektivně, neboť existuje několik výzkumů, které nám říkají opak.

55% respondentů se shodlo, že by bylo lepší, kdyby televizní obrazovky nebyly zcela přeplněny násilnými pořady a filmy a raději dávali pořady a filmy s jinou tematikou. Toto zjištění umocňuje i výsledek, že respondenti nejčastěji sledují komedie a seriály. Z těchto výsledků tedy vyplývá, že respondenti násilnou tematiku nevyhledávají a upřednostňují raději komedie a seriály.

Velmi kladný je fakt, že 81% respondentů sleduje či hraje hry, které jsou naučné. Toto si myslím, že je pozitivní stránka médií, neboť nám také mohou přinášet mnoho zajímavých a potřebných informací. Dnešní dokumenty o přírodě, zvířatech, historii či cestování jsou krásné, poutavé a fascinující, a to i díky dnešní technice. Myslím, že naučné pořady jsou jedním z důvodů, proč se u dětí zvýšila inteligence oproti dětem žijícím před padesáti lety.

## Závěr

Tato práce obsahuje shrnující informace o médiích a násilí. Myslím si, že výzkum přinesl zajímavé informace, neboť se nepotvrdilo to, že většina dnešní mládeže a děti vyhledává násilí. Naopak je zde vidět odstup od násilí a to, že spíše vyhledávají zábavné pořady, ať už komedie nebo seriály. Moc médií si většina dotázaných uvědomuje, což je myslím velmi důležité. Zajímavé je porovnání výsledků dle škol, a to především v otázkách výchovných, kde se ukazuje, že i odstup pouhých 7 až 9 let je velmi značný.

Podařilo se mi potvrdit 1. hypotézu - *Respondenti mužského pohlaví upřednostňují hry a filmy s násilnou tematikou více než respondenti ženského pohlaví*, dále 2. hypotézu - *Rodiče respondentů z vysoké školy zakazovali svým dětem sledování pořadů a hraní her s násilnou tematikou více než rodiče respondentů ze základní školy*, a také 3. hypotézu - *Respondenti ze střední a vysoké školy si myslí, že jsou ovlivňováni násilím v médiích více než respondenti ze základní školy*. Falzifikovat jsem musela 4. hypotézu - *Respondenti z vysoké školy budou sledovat více pořadů a hrát více her, které jsou naučné, než respondenti ze základní školy* a 5. hypotézu - *Respondenti, kteří byli potrestáni za násilné chování, vyhledávají filmy a pořady s násilnou tematikou více než respondenti, kteří nebyli potrestáni*.

Rezervu práce vidím v malém souboru zkoumaných jedinců, který ale odpovídal mým možnostem. Na zmapování většího počtu jedinců bych potřebovala mnohem více času nebo výzkumný tým.

Téma této bakalářské práce mne velice zaujalo a také přimělo nastudovat velké množství odborné literatury a článků. V budoucnu bych se tomuto tématu chtěla i nadále věnovat, neboť témata o moci a síle médií jsou velice zajímavá.

Média hrají v dnešní společnosti velmi důležitou roli, proto si myslím, že je důležité se jimi neustále zabývat a získávat o nich nové informace. Je však nutné nepodceňovat jejich sílu a moc.

## Použitá literatura

1. BEDNAŘÍK, Petr (a kol.). *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. 439 s. ISBN 978-80-247-3028-8.
2. BURTON, Graeme (a kol.). *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.
3. ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Ždár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
4. DIETER, Prokop. *Boj o média: dějiny nového kritického myšlení o médiích*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. 409 s. ISBN 80-246-0618-6.
5. ERB, Helmut. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: Amulet, 2000. 126 s. ISBN 80-86299-22-8.
6. FISCHER, Slavomil (a kol.). *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. 218 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
7. HATTEMER, Barbara In GORHAM, Joan. *Mass Media 96/97*. Guilford: Dushkin Publishing Group, 1996. 240 s. ISBN 0-697-31611-4.
8. JIRÁK, Jan (a kol.). *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4.
9. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
10. MATOUŠEK, Oldřich. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
11. McQUIAL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. 447 s. ISBN 80-7178-200-9.
12. MERTIN, Václav. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2010. 247 s. ISBN 978-80-7367-627-8.
13. MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde – Vliv elektronických médií na sociální chování*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. 341 s. ISBN 80-246-0905-3.
14. NEKVAPIL, Václav (a kol.). *Média, kultura a náboženství*. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2007. 197 s. ISBN 978-80-903757-2-7.



16. PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě v i procesu psychoterapie*. Praha: Triton, 2010. 172 s. ISBN 978-80-7387-378-3.
17. REIFOVÁ, Irena (a kol.). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.
18. ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 295 s. ISBN 80-86473-79-1.
19. ROZEHNAL, Aleš. *Mediální zákony: komentář*. Praha: ASPI, 2007. 272 s. ISBN 978-80-7357-304-1.
20. SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa – Sobotáles, 2004. 482 s. ISBN 80-86706-06-0.
21. SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Eurounion, 1996. 134 s. ISBN 80-85858-30-4.
22. SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9.
23. VLASTNÍK, Jirí. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. Praha: Votobie, 2005. 248 s. ISBN 80-7220-245-6
24. VÝROST, Jozef, (a kol.) *Sociální psychologie*. 2.vyd. Praha: Grada, 2008, 404 s. ISBN 978-80-247-1428-8

### **Internetové zdroje:**

1. FRANTA, Lukáš. *Počítačové hry a násilí – skrytá hrozba pro naši společnost?* [online]. 2001 [cit. 2011-11-20]. Dostupné z: <http://doupe.zive.cz/autori/pocitacove-hry-a-nasili--skryta-hrozba-pro-nasi-spolecnost/sr-1-sc-144-a-19513>
2. JANDOVÁ, Hana. *Násilné počítačové hry otupují emoce a zhoršují prý i paměť.* [online]. 2011 [ cit. 2012-01-09]. Dostupné z: [http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/nasilne-pocitacove-hry-otupuji-emoce-a-zhorsuji-pry-i-pamet\\_218842.html](http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/nasilne-pocitacove-hry-otupuji-emoce-a-zhorsuji-pry-i-pamet_218842.html)

3. KLIMEŠ, Jeroným In *Děti a počítačové hry*. [online]. 2007 [cit. 2012-01-09].  
Dostupné z:  
[http://zena.centrum.cz/deti/clanek.phtml?old\\_url=deti/miminko/2007/1/19/clanky/deti-a-pocitacove-hry/](http://zena.centrum.cz/deti/clanek.phtml?old_url=deti/miminko/2007/1/19/clanky/deti-a-pocitacove-hry/)
4. KŠIŇAN, Albert. *Je třeba regulovat násilí na televizní obrazovce?* [online]. 2010 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://ksinan.blog.respekt.ihned.cz/c1-45952520-je-treba-regulovat-nasili-na-televizni-obrazovce>
5. MEZULÁNÍK, Radek. *Výchova v rodině pod vlivem médií*. In *Rodina v médiích: sborník příspěvků* [online]. Praha: Hnutí fokoláre, 2004 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekamedia.cz/index.htm>>.
6. NOHL, Radek. *Za brutální rasistické napadení hochy dostal Rom 10 let*. [online]. 2010 [cit. 2011-10-19]. Dostupné z:  
<http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/ustecky/clanek.phtml?id=683810>
7. PROŠEK, P. *Děti a násilí ve hrách*. [online]. 2008 [cit. 2011-11-20]. Dostupné z: <http://vtm.zive.cz/clanek/deti-a-nasili-ve-hrach>
8. SAK, Petr. *Mediální násilí – nahodilost či logický důsledek stavu společnosti* [online]. 2005 [cit. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/23291.html>

## Přílohy

### Dotazník

Dobrý den,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku. Jmenuji se Petra Potůčková a jsem studentka Univerzity Pardubice. Vaše odpovědi poslouží k získání informací o vlivu medií, tedy televize a internetu na utváření osobnosti člověka. Tento dotazník je zcela anonymní a jeho odpovědi budou použity pouze ke zpracování bakalářské práce. Předem Vám děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

Pohlaví:

- Muž
- Žena

Věk: .....

1. Nyní studuji:
  - a) Základní školu
  - b) Střední školu
  - c) Vysokou školu
2. Víš, co znamená pojem mediální násilí?
  - a) Ano
  - b) Ne
  - c) Nejsem si jistý/á
3. Myslíš si, že tě může agrese, násilné scény a střelení v televizi a na internetu nějakým způsobem ovlivnit?
  - a) Ano
  - b) Ne
4. Myslíš si, že tvé okolí může ovlivnit?
  - a) Ano
  - b) Ne

5. Vyhledáváš nebo dáváš přednost hrám, filmům a programům, kde se objevuje násilí?
- a) Ano
  - b) Ne
6. Kolik hodin denně (přibližně) strávíš u televize:.....
7. Jaká je tvoje nejčastější aktivita ve tvém volném čase? (**pouze 1 odpověď**)
- a) Sledování televize
  - b) Hraní PC her
  - c) Čtení
  - d) Sport
  - e) Jiné:.....
- ...
8. Myslíš si, že násilí, které se objevuje v médiích, může ovlivnit vývoj osobnosti, chování a jednání dětí a mládeže?
- a) Ano, může
  - b) Ne, nemůže
9. Zakazovali ti rodiče sledovat filmy, kde se objevovaly násilné scény, krev a zbraně?
- a) Ano
  - b) Ne
10. Koupili ti někdy rodiče hru, nebo tě pustili na film do kina, který nebyl pro tvou věkovou kategorii doporučen a byl až pro starší?
- a) Ano
  - b) Ne
11. Díval/a ses někdy na pořad, film nebo hrál/a nepřístupnou hru tajně, bez dovození rodičů, když si byl/a malá/ý?
- a) Ano
  - b) ne

12. Pociťuješ na sobě, že pokud delší dobu sleduješ nebo hraješ hry s násilnou tematikou, tak máš větší sklony k násilí a jsi agresivnější?
- a) Ano, pokaždé
  - b) Ano, ale jen někdy
  - c) Ne, vůbec
13. Myslíš si, že televize je přeplněná programy a pořady, které obsahují násilné scény, krev a smrt?
- a) Ano, lepší by byly programy a pořady s jinou tematikou
  - b) Ne, je jich akorát
  - c) Ne, uvítal bych více programů a pořadů s touto tematikou
14. Jaké pořady nejčastěji sleduješ? (**pouze 1 odpověď**)
- a) Pohádky
  - b) seriály
  - c) romantické filmy
  - d) naučené
  - e) akční filmy
  - f) komedie
  - g) sci-fi
  - h) jiné – .....
15. Byl/a jsi někdy potrestán/a za agresivní, útočné chování ve škole?
- a) Ano
  - b) Ne
16. Sleduješ v televizi pořad nebo máš nějakou hru, které by byla naučná a vzdělávala tě?
- a) Ne
  - b) Ano
17. Pořady, filmy a hry, kde se objevuje násilí, střelení, zbraně, krev a ubližování někomu....?
- a) Vyhledávám
  - b) Nezajímám se o ně
  - c) Upřednostňuji jiný žánr

